

GMINA PARCZEW

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W GMINIE PARCZEW
NA LATA 2016 – 2023**

Parczew 2015

Spis treści

WSTĘP.....	4
I. WPROWADZENIE.....	7
1. Podstawy prawne i organizacyjne tworzenia strategii.....	8
2. Zgodność celów strategii z innymi dokumentami strategicznymi.....	11
3. Procedura tworzenia strategii.....	17
II. CHARAKTERYSTYKA GMINY PARCZEW.....	19
1. Rys historyczny, położenie i podział gminy.....	19
2. Sytuacja demograficzna i migracje.....	21
III. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	27
1. Bezrobocie i ubóstwo.....	28
2. Edukacja.....	36
3. Kultura, sport i rekreacja.....	40
4. Ochrona zdrowia.....	43
5. Bezpieczeństwo publiczne.....	46
6. Pomoc społeczna.....	50
7. Niepełnosprawność.....	58
8. Uzależnienia i przemoc w rodzinie.....	60
9. Rodzina, dziecko, młodzież.....	65
10. Starzenie się społeczeństwa.....	68
11. Aktywność obywateli w sprawach publicznych.....	71
12. Budownictwo mieszkaniowe.....	74
13. Analiza SWOT.....	76
14. Podsumowanie diagnozy.....	82
IV. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	83
1. Misja i wizja, cele oraz kierunki działań i harmonogram.....	83
2. Monitoring i ewaluacja wdrażania strategii.....	98
3. Konsultacje społeczne.....	99
V. UWAGI KOŃCOWE.....	100
VI. SPIS RYCIN I TABEL.....	101
VII. ZAŁĄCZNIKI.....	103
1. Załącznik nr 1.....	103

WSTĘP

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, aby w konsekwencji doprowadzić do integracji społecznej.

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. W takich warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. Na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) w zakresie polityki społecznej, podstawową rolę wśród tego typu planów pełni Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi wyzwanie dla samorządu gminy, a szczególnie dla podmiotów, które będą wdrażały poszczególne jej cele. Rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, dlatego konieczne jest strategiczne podejście do problematyki polityki społecznej.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016 - 2023 stanowi kontynuację opracowanej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Parczewie w roku 2005 Strategii, której cele w znacznej mierze zostały zrealizowane.

Podjęte działania przyczyniły się do wzrostu roli pomocy społecznej w Gminie Parczew a osiągnięcie celów strategii umożliwiło rozwój infrastruktury socjalnej, dostosowanie placówek do wymaganych standardów, wpłynęła na zwiększenie aktywności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w życiu społecznym i zawodowym oraz rozwój usług społecznych.

Opracowany dokument ma charakter strategiczny i został przygotowany na lata 2016 - 2023. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Parczew jest zgodna z założeniami dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym odnoszącymi się do polityki społecznej. Niniejszy dokument strategiczny umożliwi ubieganie się o środki zewnętrzne oraz będzie materiałem wyjściowym do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych

i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

Dotychczasowe doświadczenie pokazuje, że budowanie Strategii wymaga dużego wysiłku i niezwykle ważna jest tu zasada partnerstwa wskazująca na potrzebę zaangażowania lokalnych podmiotów aktywnie działających na rzecz rozwiązywania różnych problemów społecznych, które wykonują zadania w sposób profesjonalny zgodnie z zasadą efektywności koncentrując i łącząc swoje najlepsze zasoby.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016 - 2023 poddana została szerokim konsultacjom społecznym, co pozwoliło na uzyskanie akceptacji społecznej dotyczącej głównych celów strategicznych odpowiadających na lokalne potrzeby.

Reasumując Strategia na lata 2016 – 2023 posiada cechy kluczowe dla programowania strategicznego: wielowymiarowy charakter, bowiem dotyczy problemów społecznych trudnych do rozwiązania odczuwanych przez duże grupy szczególnie zagrożone, spójność między celami w powiązaniu z innymi celami, horyzontalność w odniesieniu do różnych sektorów w powiązaniu z edukacją, opieką zdrowotną, bezpieczeństwem publicznym oraz podejście systemowe dostosowane do zmieniających się warunków w otoczeniu. Dzięki ewaluowaniu i monitorowaniu działań uzyskana zostanie kontrola nad jakością osiągniętych rezultatów.

Niniejsza strategia składa się z siedmiu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe. Druga część strategii obejmuje podstawowe informacje na temat gminy oraz obraz sytuacji demograficznej. Trzecia część zawiera diagnozę sytuacji społecznej w Gminie Parczew przygotowaną w oparciu o dane statystyczne pozyskane z instytucji i organizacji działających w obszarze pomocy społecznej na terenie gminy oraz w trakcie spotkań warsztatowych z przedstawicielami społeczności lokalnej. W czwartej - programowej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie obowiązywania dokumentu, zostali wskazani realizatorzy strategii, przedstawione źródła finansowania i harmonogram realizacji wyznaczonych kierunków działań oraz prognoza zmian w oparciu o określone wskaźniki. W czwartej części zawarto również informacje na temat sposobu realizacji strategii oraz prowadzenia monitoringu przy wykorzystaniu opracowanych wskaźników. Piąta część zawiera uwagi końcowe a szósta część spis rycin i tabel zamieszczonych w dokumencie. W części siódmej dokumentu, jako załącznik zamieszczono

raport z badania ankietowego dotyczącego problemów społecznych występujących na terenie Gminy Parczew.

Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty, kultury, ochrony zdrowia, policji a także przedstawiciele organizacji pozarządowych, kościoła, mieszkańcy gminy oraz eksperci.

I. WPROWADZENIE

Za nadzór nad opracowaniem Strategii oraz jej monitoring, ewaluację i aktualizację odpowiedzialny jest Zespół ds. opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Parczew na lata 2016- 2023 powołany Zarządzeniem Burmistrza Parczewa numer 169/15 z dnia 17 września 2015 roku w składzie:

1. Joanna Suchodolska- Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Parczewie
2. Elżbieta Sz waj- Z-ca Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Parczewie
3. Joanna Krośko- starszy pracownik socjalny- Przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego
4. Bożena Siłuch- starszy pracownik socjalny
5. Adam Gryciuk- starszy specjalista pracy socjalnej
6. Józef Maleszyk- starszy pracownik socjalny
7. Katarzyna Ostapiuk- asystent rodziny
8. Jarosław Pastor- Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 1 w Parczewie
9. Iwona Kopińska- Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 2 w Parczewie
10. Witold Jakubas- Dyrektor Gimnazjum w Parczewie
11. Edyta Chmielarz- Pełnomocnik Burmistrza Parczewa ds. Uzależnień
12. Maria Miszczuk- Przewodnicząca Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Parczewie
13. Janusz Tryniecki- Prezes Lokalnej Grupy Działania „Jagiellońska Przystań”

Przy opracowaniu strategii polityki społecznej przyjęto model konsultacji społecznej, polegający na możliwie szerokim udziale władz i społeczności lokalnej w pracach nad strategią. Podczas spotkań warsztatowych Zespół wypracował koncepcję dokumentu, określił metody przygotowania materiału oraz tryb sporządzenia analizy SWOT, w trakcie prac akceptował i przekazywał także dane diagnostyczne. Wypracował również misję, cel główny oraz podstawową siatkę celów strategicznych i operacyjnych, wreszcie zatwierdził zaproponowane wskaźniki oraz system monitorowania dokumentu.

Przy opracowaniu celów strategicznych wzięto pod uwagę zarówno zasadnicze problemy występujące na terenie Gminy Parczew jak i interesariuszy wymagających szczególnego wsparcia. Zmiany zachodzące w życiu społecznym, nowe zjawiska społeczne, złożoność problemów, powodują, że Strategia ma charakter dokumentu otwartego i poddawana będzie okresowej ewaluacji, w celu jej dostosowania do aktualnych i rzeczywistych potrzeb.

1. Podstawy prawne i organizacyjne tworzenia strategii

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Konieczność uchwalenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przez samorząd gminny reguluje ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 163). Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Powyższe kwestie reguluje również art. 16 b ustawy o pomocy społecznej, który wskazuje, iż gmina i powiat opracowują strategię rozwiązywania problemów społecznych zawierającą w szczególności:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią
- 3) określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian
 - b) kierunków niezbędnych działań
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych
 - d) wskaźników realizacji działań.

Zgodnie z art. 110 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej, ośrodek pomocy społecznej koordynuje realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1515, ze zm.) stanowi w art. 7, że do gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym m.in. sprawy z zakresu ochrony zdrowia, pomocy społecznej, gminnego budownictwa mieszkaniowego, edukacji publicznej, polityki prorodzinnej, kultury fizycznej i rekreacji. Strategie rozwiązywania problemów społecznych winny być przyjmowane do realizacji w drodze uchwały rady gminy.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 roku (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 ze zm.), która określa zadania państwa i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie wielowymiarowego wsparcia dla osób niepełnosprawnych.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 332 ze zm.) określa zakres wsparcia dla dziecka i rodziny w szczególności doświadczających trudności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 859 ze zm.) ustala zasady i warunki pomocy państwa osobom uprawnionym do alimentów w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów.

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jedn.: Dz. U. 2015, poz. 149 ze zm.) określa zadania państwa w zakresie łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej, które realizowane są poprzez instytucje rynku pracy, działające w celu pełnego i produktywnego zatrudnienia, wzmocnienia integracji oraz solidarności społecznej, zwiększenia mobilności na rynku pracy.

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2011, Nr 43, poz. 225, ze zm.) stwarza szanse na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Kładzie nacisk na aktywizację i edukację środowisk dotkniętych długotrwałym bezrobociem, marginalizowanych zawodowo i społecznie oraz wspieranie zatrudnienia tych właśnie grup. Ustawa swoim zasięgiem obejmuje szczególnie osoby nieposiadające własnych dochodów, bezdomne, uczestniczące w procesie wychodzenia z bezdomności, uzależnione od różnych substancji i pozostające w procesie leczenia, osoby opuszczające zakłady karne oraz uchodźców. Do popularnych form pomocy udzielanych w ramach ustawy należy zaliczyć uczestnictwo w centrach integracji społecznej, klubach integracji społecznej oraz wspieranie zatrudniania socjalnego.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 roku o spółdzielniach socjalnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2006, Nr 94, poz. 651, ze zm.) określa zasady działania spółdzielni socjalnych, których przedmiotem działalności jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków spółdzielni na rzecz społecznej i zawodowej reintegracji jej członków tj. odbudowywanie i podtrzymywanie umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy oraz zamieszkania lub pobytu, oraz zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy.

Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r., poz. 1286, ze zm.) oraz ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 roku (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r.

poz.124 ze zm.) reguluje zadania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie odpowiedniego kształtowania polityki społecznej, leczenia, rehabilitacji i reintegracji osób uzależnionych od alkoholu lub środków psychoaktywnych czy prowadzenia działalności wychowawczej i informacyjnej.

Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 roku o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 833 ze zm.) określa zasady udzielania dopłat finansowego wsparcia podmiotom realizującym przedsięwzięcia polegające na tworzeniu zasobu lokali socjalnych, mieszkań chronionych a także noclegowni i domów dla bezdomnych.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 roku (tekst jedn.: Dz. U. z 2014, poz. 1118 ze zm.) reguluje prowadzenie działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe, tryb, zasady i formy zlecania realizacji zadań publicznych przez administrację publiczną organizacjom pozarządowym, uzyskiwanie przez organizacje statusu organizacji pożytku publicznego oraz nadzór nad działalnością organizacji pożytku publicznego, a także warunki wykonywania świadczeń przez wolontariuszy oraz tak ważne z punktu widzenia strategii kwestie dotyczące konsultowania projektów dokumentów.

Ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 roku (tekst jedn.: Dz. U. z 2015, poz. 114 ze zm.) określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń.

Ustawa o dodatkach mieszkaniowych z dnia 21 czerwca 2001 roku (tekst jedn.: Dz. U. z 2013, poz. 966 ze zm.) reguluje zasady i tryb przyznawania, ustalania wysokości i wypłacania dodatków mieszkaniowych oraz właściwość organów w tych sprawach.

Powyżej wymieniono jedynie kluczowe akty prawne, które w dużej mierze regulują obszar działalności gminy w zakresie polityki społecznej jednak nie jest to katalog zamknięty i podczas realizacji postanowień strategii niezbędne będzie odwołanie się do innych aktów prawnych między innymi z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia itd.

Poza prawodawstwem krajowym istotne są również europejskie dokumenty sankcjonujące tworzenie i wdrażanie strategii rozwiązywania problemów społecznych. Prawo wspólnotowe nie ingeruje bezpośrednio w systemowe rozwiązania w zakresie pomocy społecznej obowiązujące w państwach członkowskich, funkcjonuje jednak polityka społeczna Unii Europejskiej koordynująca narodowe polityki społeczne w zakresie koniecznym z punktu widzenia funkcjonowania wspólnego rynku.

2. Zgodność celów strategii z innymi dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Parczew na lata 2016 - 2023 jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Cele Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016 - 2023 są spójne z następującymi dokumentami strategicznymi:

- *Europejską Strategią Zatrudnienia*. Europejska strategia zatrudnienia umożliwi krajom Unii Europejskiej wymianę informacji, prowadzenie dyskusji i koordynowanie polityki zatrudnienia. Zgodnie ze strategią Europa 2020 Europejska Strategia Zatrudnienia ma na celu stworzenie większej liczby lepszych miejsc pracy w całej Unii. Strategia zatrudnienia wspiera działania, które pozwolą do roku 2020 osiągnąć następujące cele główne: podwyższenie wskaźnika zatrudnienia w grupie wiekowej 20–64 do 75 procent, obniżenie odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poziomu poniżej 10 procent i podwyższenie odsetka osób w grupie wiekowej 30–34 kończących uczelnie wyższe do co najmniej 40 procent, zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 milionów.
- *Strategią na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu- EUROPA 2020* - jej głównym celem jest rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji, zrównoważony rozwój: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej oraz rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. Jednym z czterech podstawowych priorytetów Unii Europejskiej do 2020 roku jest rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu. Głównym celem Unii na lata 2014-2020 w zakresie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie natomiast zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, o co najmniej 20 milionów.
- *Krajowym Programem Reform*, który pokazuje jak Polska w najbliższych latach odpowie na stojące przed nią wyzwania. Konstrukcja KPR zakłada korelację polskich celów rozwojowych z priorytetami wyznaczonymi w strategii „Europa 2020”: rozwojem gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach, promowaniem gospodarki zrównoważonej – mniej obciążającej środowisko, efektywniej wykorzystującej zasoby, a zarazem konkurencyjnej, wzmocnieniem gospodarki charakteryzującej się wysokim zatrudnieniem

oraz spójnością ekonomiczną, społeczną i terytorialną. Osiągnięcie wzrostu inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu oznaczać będzie realizację nakreślonej w strategii „Europa 2020” wizji społecznej gospodarki rynkowej XXI wieku.

- *Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (PO WER)*. PO WER stanowi odpowiedź na wyzwania i jednocześnie instrument realizacji Strategii Europa 2020. Program uwzględnia stojące przed Europą długofalowe wyzwania związane z globalizacją, rozwojem ekonomicznym, jakością polityk publicznych, zjawiskami demograficznymi, czy inwestycjami w kapitał ludzki. Poniżej przedstawiono najważniejsze obszary wsparcia wymagające interwencji w ramach Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój tj.: Rynek pracy; Ubóstwo, wykluczenie i integracja społeczna; Adaptacyjność przedsiębiorstw i pracowników; System ochrony zdrowia; Dobre rządzenie; System edukacji; Szkolnictwo wyższe; Osoby młode.
- *Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020*. Głównym celem SRKL jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Poza celem głównym w SRKL wyznaczono pięć celów szczegółowych:
 1. Wzrost zatrudnienia.
 2. Wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych.
 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
 4. Poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej.
 5. Podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Realizacja celów SRKL powinna, w perspektywie roku 2020, pozwolić na to, by Polska, dzięki rozwiniętemu rynkowi pracy i wysokiemu poziomowi zatrudnienia w połączeniu z wysokiej jakości systemem kształcenia oraz efektywną opieką zdrowotną, stawała się coraz bardziej nowoczesnym, atrakcyjnym i konkurencyjnym miejscem do życia.

- *Strategią Rozwoju Kraju 2020*. Strategia Rozwoju Kraju 2020 – to główna strategia rozwojowa w średnim horyzoncie czasowym, wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe. Strategia wyznacza trzy obszary strategiczne - Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka, Spójność społeczna i terytorialna, w których koncentrować się będą główne działania oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych. Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych

i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Strategia stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych, które powinny przyczyniać się do realizacji założonych w niej celów, a zaprojektowane w nich działania rozwijać i uszczegóławiać reformy w niej wskazane. Jest skierowana nie tylko do administracji publicznej. Integruje wokół celów strategicznych wszystkie podmioty publiczne, a także środowiska społeczne i gospodarcze, które uczestniczą w procesach rozwojowych i mogą je wspomagać zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym. Wskazuje konieczne reformy ograniczające lub eliminujące bariery rozwoju społeczno- gospodarczego, orientacyjny harmonogram ich realizacji oraz sposób finansowania zaprojektowanych działań. Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest również odniesieniem na gruncie krajowym dla nowej generacji dokumentów strategicznych przygotowywanych w Polsce na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020, tj. umowy partnerstwa i programów operacyjnych (uwzględniających środki z polityki spójności, wspólnej polityki rolnej - WPR i wspólnej polityki rybołówstwa - WPRyb). Wskazane w Strategii cele rozwojowe i priorytety w znaczącym zakresie wpisują się w cele strategii unijnej „Europa 2020” i są z nią spójne.

- *Umową Partnerstwa.* Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym kierunki interwencji w latach 2014 - 2020 trzech polityk unijnych w Polsce – Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej Wspólnej Polityki Rybołówstwa. Dokument powstał na bazie Założeń Umowy Partnerstwa 2014 - 2020 przyjętych przez Radę Ministrów 15 stycznia 2013 roku. Przygotowując Umowę wzięto pod uwagę zapisy unijnych i krajowych dokumentów strategicznych, dotychczasowe doświadczenia związane z wdrażaniem perspektywy 2004-2006 oraz 2007-2013. Umowa Partnerstwa przedstawia m.in.: cele i priorytety interwencji w ujęciu tematycznym i terytorialnym wraz z podstawowymi wskaźnikami, opis stopnia uzupełniania się działań finansowanych z Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybołówstwa, układ programów operacyjnych, zarys systemu finansowania oraz wdrażania. Wskazane cele rozwojowe do 2020 roku, wskaźniki monitorujące ich realizację oraz zakres proponowanych interwencji stanowią punkt odniesienia do określania szczegółowej zawartości poszczególnych programów operacyjnych, zarówno krajowych, jak i regionalnych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Parczew na lata 2016- 2023 jest również zgodna z dokumentami strategicznymi szczebla regionalnego a w szczególności ze:

- *Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014 - 2020.* Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego 2014 - 2020 jest najważniejszym dokumentem programowym, który określa wizję rozwoju oraz cele i kierunki rozwoju województwa lubelskiego. Strategia prezentuje zasadniczą zmianę podejścia do programowania rozwoju i prowadzenia polityki regionalnej. Opiera się na terytorializacji polityki rozwojowej, wskazując m.in. obszary strategicznej interwencji, jest zorientowana na konkretne rezultaty i efekty. Zakłada zintegrowane podejście oraz wieloszczeblowe zarządzanie, w tym poprzez mobilizowanie regionalnych i lokalnych inicjatyw. Przyjmuje horyzont czasowy do roku 2020 z perspektywą do roku 2030. Strategia jest elastyczna i otwarta na innowacyjne pomysły oraz działania prorozwojowe, a także zdolna do absorpcji pomocy i wsparcia zewnętrznego. Zaproponowane w dokumencie cele strategiczne odpowiadają na zidentyfikowane najważniejsze problemy i wyzwania rozwojowe naszego regionu. Ukierunkowane są na innowacje, wzmocnienie miast, rozwój nowoczesnej wsi, rozwój przedsiębiorczości, wykorzystanie potencjału naukowego oraz wielokierunkową integrację regionu polepszającą jego spójność oraz wykorzystanie posiadanych potencjałów rozwojowych. Jednym z celów operacyjnych Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 jest wspieranie włączenia społecznego z uwagi na fakt, że województwo lubelskie charakteryzuje się najwyższym w kraju wskaźnikiem zagrożenia ubóstwem (30%). Innym istotnym problemem jest zjawisko wykluczenia społecznego. Zjawiska te stanowią istotną barierę ograniczającą rozwój nowoczesnego społeczeństwa w regionie. Niezbędna jest zatem aktywizacja społeczna i zawodowa osób marginalizowanych, poprawa dostępu i wzrost jakości usług publicznych oraz rozwój ekonomii społecznej. Szczególnym obszarem zainteresowania władz samorządu jest zwiększenie partycypacji społecznej, jako podstawowego warunku budowy społeczeństwa obywatelskiego i ograniczania rozmiarów negatywnych zjawisk społecznych. Działania zawarte w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przyczynią się do realizacji celu operacyjnego poprzez zwiększenie partycypacji społecznej, wzrostu jakości życia oraz spadku liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Ponadto, w wyniku realizacji celu nastąpi zmniejszenie dysproporcji w zakresie dostępu do usług publicznych, w tym również usług wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych.
- *Strategią Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2014 - 2020.* Zadaniem Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego, jako dokumentu tworzącego pewną wizję przyszłości jest wytyczenie kierunków działań, które służyć mają realizacji tej wizji. Dokument powinien inspirować podmioty działające

w obszarze polityki społecznej do podejmowania wysiłków na rzecz wyszukiwania rozwiązań trudnych kwestii stojących obecnie na przeszkodzie efektywnego rozwoju społeczności województwa. Strategia jest narzędziem wspomagającym skuteczne działanie, długofalowym planem rozwoju opartym o dogłębną analizę sytuacji w województwie przy uwzględnieniu realnych i dostępnych zasobów, środków, instrumentów i możliwości. Opracowanie, aktualizowanie i realizacja strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej jest jednym z obowiązków nałożonych na samorząd województwa przez ustawodawcę. Jednym z najpoważniejszych problemów polityki społecznej w województwie lubelskim jest zagrożenie ubóstwem. W 2010 roku wartość wskaźnika zagrożenia ubóstwem wyniósł 30, 7% i był najwyższy w kraju, przy czym wartość wskaźnika systematycznie rośnie. To właśnie z powodu ubóstwa najwięcej rodzin w województwie lubelskim korzysta z pomocy społecznej – 58, 13 % (w kraju 55,11 %). Jedną z przyczyn ubóstwa w naszym regionie są niskie zarobki mieszkańców, które pozostają w niekorzystnej relacji do wynagrodzeń mieszkańców innych regionów kraju. W 2012 r. mediana wynagrodzeń całkowitych brutto w województwie lubelskim była najniższa w kraju. Kolejnym powodem korzystania z pomocy społecznej w województwie lubelskim jest wysoka stopa bezrobocia - pod koniec 2012 roku wynosiła 14,1%. Wspieranie bezrobotnych mieszkańców wymaga rozmaitych działań aktywizujących mających na celu podniesienie ich potencjału zawodowego i wyrównanie szans na lubelskim rynku pracy. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych najliczniejszą grupę stanowią osoby długotrwale bezrobotne (74064 osoby, tj. 56, 5 % wszystkich zarejestrowanych), bez wykształcenia średniego 48%, doświadczenia zawodowego 37, 1 % i kwalifikacji zawodowych 27, 5 % osób. W naszym regionie istotnym problemem jest także wysoki wskaźnik bezrobotnych zamieszkałych na wsi 54, 9 % ogółu bezrobotnych oraz wysokie bezrobocie osób młodych 18-34 lat stanowiące 56% ogółu bezrobotnych. W odpowiedzi na powyższe problemy społeczne w Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020 sformułowano 7 celów głównych, których realizacja przyczyni się do poprawy rozwoju społeczności województwa. Działania podejmowane na rzecz społeczności lokalnej wynikające ze zdiagnozowanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Parczew problemów społecznych będą uzupełnieniem obszarów tematyczne zawarte w Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego.

- *Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2014 - 2020*. Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020 zakłada realizację 14 osi priorytetowych w tym pomoc techniczna. Problematykę społeczną ujęto głównie w ramach osi priorytetowej 11 Włączenie

społeczne, w ramach, której realizacja Priorytetu 9i „Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie” prowadzić będzie do wzrostu integracji społecznej oraz poprawy dostępu do rynku pracy osób wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym w regionie poprzez realizację kompleksowych programów aktywizacji oraz usług reintegracji i rehabilitacji społeczno-zawodowej. W ramach priorytetu realizowane będą kompleksowe programy na rzecz integracji osób i rodzin wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową. W tym zakresie wsparcie zostanie skoncentrowane na osobach, najbardziej oddalonych od rynku pracy doświadczających złożonych problemów powodujących ubóstwo i wykluczenie społeczne, które w pierwszej kolejności wymagają kompleksowego wsparcia z wykorzystaniem instrumentów aktywizacji społecznej, głównie na osobach pozostających bez zatrudnienia (w tym długotrwale), osobach młodych, osobach o niskich kwalifikacjach zawodowych oraz osobach bez doświadczenia zawodowego. Przewiduje się wykorzystywanie zróżnicowanych form i metod aktywizacji społeczno-zawodowej, w tym stosowanie instrumentów aktywizacji edukacyjnej, społecznej i zawodowej, jak również realizację działań z zakresu aktywnych technik poszukiwania pracy oraz nabywania kompetencji kluczowych. W celu wzmocnienia działań w zakresie aktywnej integracji zakłada się również realizację programów aktywności lokalnej. Działania podejmowane na rzecz społeczności lokalnej wynikające ze zdiagnozowanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Parczew problemów społecznych będą przyczyniały się w skali gminy do integracji społecznej oraz poprawy dostępu do rynku pracy osób wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Ponadto założenia Strategii są koherentne z dokumentami strategicznymi szczebla lokalnego a przede wszystkim ze *Strategią Rozwoju Gminy Parczew na lata 2014- 2020* w obszarze celów strategicznych i operacyjnych dotyczących sfery społecznej i gospodarczej, która ma służyć harmonijnemu rozwojowi Gminy Parczew, poprawie jakości życia jej mieszkańców, zapewnieniu równego dostępu do oferowanych dóbr i usług. Ponadto cele i działania Strategii uwzględniają założenia określone w szczegółowych gminnych programach dotyczących sfery polityki społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Parczew jest spójna ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Parczewskim w zakresie celów i działań podejmowanych w sferze rozwiązywania problemów społecznych.

Na zadowolenie mieszkańców w dużym stopniu wpływa dostęp do edukacji, instytucji i usług pomocowych, pośrednictwa pracy, świadczeń zapewniających bezpieczeństwo

i pomoc medyczną, dostępność infrastrukturalną i komunikacyjną. Jednocześnie ma na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu grup ludności, zagrożonych tymże wykluczeniem oraz pomocy w przezwyciężaniu problemów społecznych. Sukces w działaniach na rzecz wdrażania Strategii upatruje się poprzez realizowanie szeroko rozumianego partnerstwa wielu instytucji. Zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej.

3. Procedura tworzenia strategii

Prace nad opracowaniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Parczew prowadzono z wykorzystaniem najlepszych praktyk partycypacji społecznej. Uczestnikami tego postępowania byli zatem m. in. przedstawiciele administracji publicznej, organizacji społecznych oraz bezpośredni beneficjenci. Zarówno ich wiedza, doświadczenie, jak i znajomość środowiska lokalnego pozwoliły na trafne określenie problemów, potrzeb i kierunków działań w zakresie problematyki społecznej. Zaangażowanie reprezentantów społeczności w proces prac nad Strategią stworzył szansę wypracowania różnorodnych i realnych rozwiązań w odpowiedzi na zaistniałe problemy społeczne. Tym samym stał się ważnym elementem budowania integracji społecznej oraz mechanizmów wspólnego decydowania i działania. Zaangażowanie społeczności lokalnej w proces przygotowania Strategii przejawiało się w uczestnictwie w spotkaniach warsztatowych oraz zgłaszaniu uwag podczas konsultacji społecznych dokumentu.

Niniejszy dokument odzwierciedla obecną sytuację społeczną w gminie, jak również przedstawia działania wielu instytucji i organizacji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków i zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

W 2015 roku rozpoczął się okres przygotowawczy do opracowania Strategii gdzie zostały określone etapy jej opracowania, zakres Strategii, zasady i zakres współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi oraz narzędzia diagnostyczne.

Punktem wyjścia do prac nad Strategią było powołanie przez Burmistrza Miasta Parczewa Zarządzeniem z dnia 17 września 2015 roku nr 169/15 Zespołu ds. opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Parczew na lata 2016 - 2023. Zespół miał charakter interdyscyplinarny, gdyż w jego pracach uczestniczyli również członkowie następujących obszarów: pomoc społeczna, oświata, rynek pracy, policja, kultura, sektor pozarządowy. Zespół uczestniczył w opracowaniu projektu Strategii podczas serii spotkań roboczych i bieżących konsultacji drogą elektroniczną.

Równoległym działaniem było gromadzenie danych do diagnozy problemów społecznych. Oprócz wykorzystania dostępnych zasobów (własnych i wtórnych), w celu uwzględnienia głosu społeczności lokalnej przeprowadzono badanie ankietowe dotyczące postrzegania problemów społecznych przez mieszkańców Gminy Parczew.

Ostatnim elementem partycypacji społecznej było przeprowadzenie konsultacji społecznych projektu Strategii. Podjęcie wszystkich wymienionych wyżej działań gwarantuje, że opracowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem uspołecznionym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Parczew stanowi również strategiczne nawiązanie do kierunków działań i zapisów ujętych w Strategii przyjętej w roku 2005. Przy opracowywaniu Strategii kierowano się zasadą zrównoważonego rozwoju dla zapewniania spójności podejmowanych działań.

Tworząc Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Parczew zostały uwzględnione zasady działania polityki strukturalnej Unii Europejskiej do których należą:

1. Zasada komplementarności
2. Zasada subsydiarności
3. Zasada spójności
4. Zasada partnerstwa.

II. CHARAKTERYSTYKA GMINY PARCZEW

1. Rys historyczny, położenie i podział gminy

Ryc. 1 Gmina Parczew na tle powiatu Parczewskiego

Źródło: Strona internetowa: www.osp.pl

Gmina Parczew geograficznie położona jest na terenie Polesia Zachodniego, u ujścia rzek: Konotopy i Kłodzianki do Piwonii. Gmina znajduje się w obrębie Polesia Zachodniego w mezoregionie Równina Parczewska na pograniczu z mezoregionem Równina Łęczyńsko-Włodawska. Obszar miasta należy w całości do zlewni rzeki Piwonii Parczewskiej, która jest prawostronnym dopływem Tyśmienicy. Parczew leży w jednym z najczystszych ekologicznie rejonów Polski. W mieście Parczew krzyżują się drogi wojewódzkie: 815 – Lubartów – Parczew – Wisznice, 813 – Łęczna – Ostrów Lubelski – Parczew – Międzyrzec Podlaski, 819 – Parczew – Sosnowica - Dorohusk. Miasto jest oddalone o 63 km od Lublina i o 182 km od Warszawy.

Parczew ma status gminy miejsko-wiejskiej, położonej centralnie w północnej części województwa lubelskiego w powiecie parczewskim. Powiat obejmuje siedem gmin, gdzie – według danych GUS – gmina Parczew zajmuje 15,35% powierzchni powiatu. Gmina Parczew zajmuje powierzchnię 14 623 ha (138,7 km²), w tym miasto zajmuje 805 ha.

W skład gminy wchodzi miasto Parczew oraz 20 wsi: Zaniówka, Przewłoka, Wola Przewłocka, Welin, Michałówka, Wierzbówka, Jasionka, Brudno, Buradów, Królewski Dwór, Koczergi, Siedliki, Sowin, Szytki, Laski, Komarne, Pohulanka, Kolonia Babianka, Babianka i Tyśmienica. Siedzibą gminy jest miasto Parczew. Na terenie gminy powołanych jest 19 sołectw.

Miasto Parczew (dawniej Parczów), należy do najstarszych miast Lubelszczyzny. Jak podaje Jan Długosz, osada o tej nazwie istniała już w XIII wieku. Prawa miejskie otrzymał Parczew w 1401 roku z rąk Władysława Jagiełły i wkrótce zaczął się szybko rozwijać. W 1413 roku, na zjeździe w Horodle, Parczew został wyznaczony na miejsce zjazdów polsko - litewskich i sejmów i stał się odtąd ważnym ośrodkiem życia politycznego kraju. W XV- XVII wieku, Parczew był siedzibą niegrodowego starostwa. Jako miasto warowne posiadał trzy bramy: Lubelską, Chełmską i Łomaską. Tuż obok miasta wznosiła się królewska rezydencja zwana Zamkiem. W rynku stał Ratusz. Miasto posiadało dwie łaźnie, cztery młyny oraz kilka browarów. Miało też prawo składu na sól. Wraz z wygaśnięciem dynastii Jagiellonów następuje zanik świetności Parczewa. W czasach panowania ostatniego króla polskiego Stanisława Augusta, miasto zaczęło dźwigać się z upadku. Wzrosła liczba mieszkańców, nastąpiło ożywienie rzemiosła i handlu. Niebawem przyszły zabory, które ponownie zahamowały rozwój.

W latach okupacji, Parczew był silnym ośrodkiem konspiracyjnym. Położone w pobliżu Lasy Parczewskie stanowiły bazę dla wielu różnych ugrupowań partyzanckich. Dnia 22 lipca 1944 roku Parczew został wyzwolony przez wojska radzieckie i współdziałający z nimi miejscowy garnizon AK. Pierwsze lata powojenne były dość trudne. Na ożywienie gospodarki i aktywność mieszkańców wpłynęło dopiero utworzenie w 1955 roku powiatu parczewskiego. Miasto zaczęło rozbudowywać się. Wybudowano siedzibę dla urzędów: powiatowego i miejskiego, przychodnię lekarską, szpital, liceum i szkoły podstawowe. Wybudowano szereg nowych ulic, zmodernizowano już istniejące. W szybkim tempie rozwijało się budownictwo mieszkaniowe. Powstały zakłady przemysłowe i obiekty użyteczności publicznej. W roku 1978 miasto zostało odznaczone Krzyżem Grunwaldzkim II klasy. Od pierwszego stycznia 1999 roku Parczew stał się ponownie siedzibą powiatu parczewskiego. W roku 2001 miasto obchodziło swoje 600-lecie.

Ryc. 2 Położenie Miasta Parczew

Źródło: Strona internetowa: <http://www.parczew.com/index.php/polozenie>

2. Sytuacja demograficzna i migracje

Na dzień 31 grudnia 2014 roku Gmina Parczew liczyła 15 102 mieszkańców w tym 7786 kobiet i 7316 mężczyzn. W porównaniu z latami poprzednimi następował systematyczny wzrost liczby mieszkańców (pomimo ujemnego przyrostu naturalnego). Dane obrazujące liczbę ludności w poszczególnych latach przedstawia poniższa tabela:

Tabela 1. Liczba ludności w Gminie Parczew w latach 2012- 2014

Wskaźnik	2012	2013	2014
Liczba ludności	14 860	14 867	15 102

Źródło: Dane GUS

Struktura ludności według płci i wieku stanowi podstawę większości analiz demograficznych, determinuje ona bowiem w poważnym stopniu kształtowanie się przyszłych trendów w zakresie liczby mieszkańców. Rozkład ludności według płci i wieku daje podstawę do określenia wielu społeczno - ekonomicznych konsekwencji. W gminie Parczew występuje przewaga liczebna kobiet. W 2014 roku na 100 mężczyzn przypadało 106 kobiet. Na uwagę zasługuje fakt, iż przewaga liczebna kobiet dotyczy grupy wiekowej 55- 64 lata. Natomiast w wieku produkcyjnym (20- 39 lat) występuje przewaga liczebna mężczyzn. Poniżej przedstawiono strukturę ludności w Gminie Parczew według stanu na koniec 2014 roku.

Tabela 2. Struktura ludności w Gminie Parczew na koniec 2014 roku

Wskaźnik	Wartość
	i
Stan ludności w 2014 roku ogółem, w tym:	15102
kobiety	7786
mężczyźni	7316
Ludność w wieku przedprodukcyjnym ogółem	2868
Ludność w wieku produkcyjnym ogółem	10344
Ludność w wieku poprodukcyjnym ogółem	2055
Urodzenia żywe w 2014 roku	137
Zgony ogółem w 2014 roku	146
Przyrost naturalny	-9

Źródło: Dane własne gminy

Struktura wiekowa mieszkańców gminy na przestrzeni ostatnich trzech lat ulegała zmianom. Liczba osób w wieku produkcyjnym w latach 2012 - 2014 znacznie zmalała natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2012 – 2014 z roku na rok wzrasta co wskazuje na stopniowe starzenie się społeczności gminy. Gmina ma stosunkowo niekorzystną strukturę wiekową. Przy wzrastającym poziomie ludności w wieku poprodukcyjnym, spada udział ludności w wieku przedprodukcyjnym. Ściśle powiązany ze strukturą wieku jest wskaźnik obciążenia demograficznego, który pokazuje liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2013 roku wskaźnik obciążenia demograficznego dla Gminy Parczew wyniósł 57,9. Wysoki poziom współczynnika wskazuje na niekorzystną strukturę wiekową mieszkańców oraz wpływa negatywnie na jakość życia i warunki funkcjonowania lokalnej gospodarki. Wysoka wartość wskaźnika obciążenia demograficznego wpływa niekorzystnie na lokalny rynek pracy i sprawia, że zbyt duży odsetek mieszkańców utrzymuje się z socjalnych źródeł dochodów.

Tabela 3. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2012 – 2014

Wskaźnik	2012	2013	2014
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	2925	2874	2868
liczba osób w wieku produkcyjnym	10546	10447	10344
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1942	2005	2055

Źródło: Dane własne gminy

Sytuacja demograficzna kształtowana jest przez takie wskaźniki, jak będący różnicą między liczbą urodzeń żywych i zgonów przyrost naturalny oraz saldo migracji, która odbywa się zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i zagranicznym. Dane szczegółowe w tym zakresie odnoszące się do gminy przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 4. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2012 – 2014

Wskaźnik	2012	2013	2014
liczba urodzeń żywych	168	132	137
liczba zgonów	163	153	146
przyrost naturalny	+5	-21	-9

Źródło: Dane własne gminy

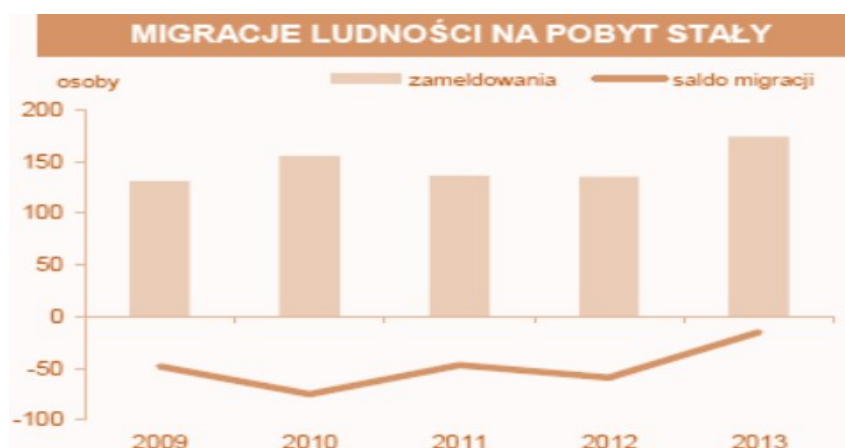
Tabela 5. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2012 – 2014

Wskaźnik	2012	2013	2014
saldo migracji w ruchu wewnętrznym	210	203	186
saldo migracji w ruchu zagranicznym	5	4	6
saldo migracji ogółem	-5	-1	-51
	9	5	

Źródło: Dane własne gminy

W latach 2013- 2014 przyrost naturalny w gminie był niekorzystny (-21 w 2013 r., i -9 w 2014), jedynie w 2012 roku odnotowano dodatni przyrost naturalny (+5). Pomimo ujemnego przyrostu naturalnego Gmina Parczew w 2014 roku odnotowała wzrost liczby mieszkańców o 235 osób w stosunku do roku 2013. Saldo migracji w ruchu wewnętrznym i zagranicznym w latach 2012 - 2014 było ujemne.

Wykres 1. Migracje ludności na pobyt stały w Gminie Parczew

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca – GUS 2014

Zgodnie z opracowaniem Głównego Urzędu Statystycznego *Prognoza ludności Polski na lata 2008-2035* wyniki najnowszej długookresowej prognozy ludności Polski na lata 2008-2035 wskazują, że w perspektywie najbliższych 28 lat, tzw. horyzontu prognozy, liczba ludności Polski będzie systematycznie zmniejszać się, przy czym tempo tego spadku będzie coraz wyższe wraz z upływem czasu. Przewiduje się, że w 2010 roku ludność Polski osiągnie prawie 38092 tys. osób, w 2020 – ok. 37830 tys., zaś w 2035 roku – ok. 35993 tys. - przy założeniu scenariusza prognozy określanego jako najbardziej realistyczny. Podobny stan ludności wystąpił w Polsce w latach 1981- 1982, kiedy to był obserwowany ostatni boom urodzeniowy. Ubytek liczby ludności w stosunku do 2007r. wyniesie w końcu horyzontu

prognozy ponad 2,2 mln osób, co oznacza 5,6% ludności mniej. Pierwsze lata prognozy przyniosą niewielki spadek – poniżej 10 tys. osób rocznie; znaczące zmiany rozpoczną się po roku 2015, zaś ostatnie pięciolecie zaznaczy się ponad 800 tys. spadkiem liczby osób. W kolejnych latach okresu 2008- 2020 przeciętne roczne tempo spadku liczby ludności będzie wynosiło od -0,12% do -0,02%, w kolejnych pięcioleciach po 2020 roku osiągnie dynamikę od -0,55% do -0,26%. Różny przebieg będą miały wspomniane procesy w miastach i na obszarach wiejskich. O ile w miastach do 2035 roku będziemy obserwować nieustanny ubytek ludności, to na terenach wiejskich do 2022 roku liczebność zamieszkującej tam populacji będzie wzrastała – do 102,6% stanu z końca 2007 roku, zaś przez kilkanaście następných lat przewiduje się niewielki spadek. W 2035 liczba ludności zamieszkującej obszary wiejskie będzie nieznacznie mniejsza od stanu z końca 2007 roku.

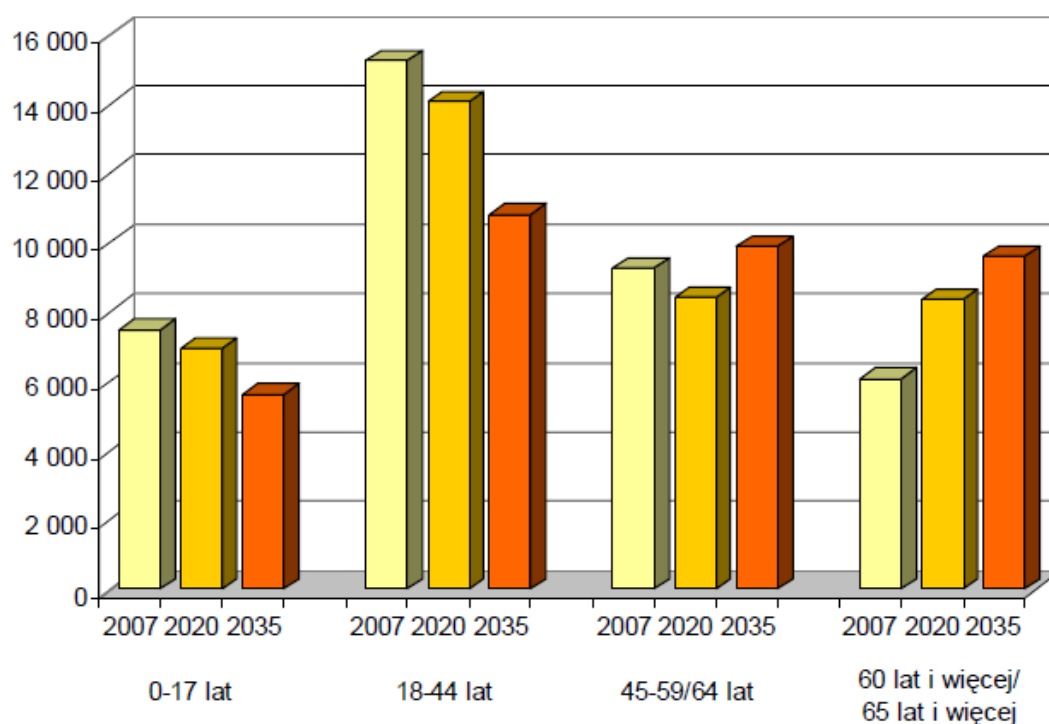
Przebieg zmian stanu i dynamiki ludności na obszarach miejskich i wiejskich wynika w dużej mierze ze zróżnicowania zachowań demograficznych mieszkańców miast i wsi. Obserwowane od kilku lat przemieszczenia ludności z miast na obszary podmiejskie są dodatkowym czynnikiem, który będzie miał wpływ na przebieg procesów demograficznych w miastach i na wsi.

Przewidywane aktualnie zmiany w intensywności urodzeń i zgonów mogą spowodować utrzymywanie się dodatniego przyrostu naturalnego (różnica między liczbą urodzeń i zgonów) do 2013 roku. W kolejnych latach – wraz z postępującymi niekorzystnymi zmianami w strukturze ludności według wieku, takimi jak: starzenie się społeczeństwa, zmniejszanie się liczebności kobiet w wieku rozrodczym – przewidywany jest coraz wyższy ujemny przyrost naturalny. Nadwyżka zgonów nad urodzeniami w 2035 roku zbliży się do 180 tys. Jest to konsekwencja z jednej strony malejących i bardzo niskich urodzeń obserwowanych od początku lat 90-tych do końca 2003 roku, utrzymujących się na stosunkowo wysokim poziomie migracji zagranicznych definitywnych (na pobyt stały), zaś z drugiej – efektem korzystnych zmian w procesie umieralności oraz dalszym trwaniu życia. Są to również główne przyczyny poważnych zmian w prognozowanej strukturze ludności według wieku.

Struktura ludności według wieku będzie ulegać dynamicznym zmianom, praktycznie w całym prognozowanym okresie. Zmiany te są przede wszystkim konsekwencją demograficznego „falowania”, tj. pojawiania się na przemian wyżów i niżów demograficznych, których efekty nakładają się na siebie z różną siłą w różnych okresach, powodując bardziej widoczne zmiany w procesach dzietności i umieralności, natomiast w mniejszym stopniu oddziałują na tę strukturę zmiany w rozmiarach migracji zagranicznych definitywnych, czyli migracji na pobyt stały, a szczególnie emigracji.

Liczba osób w wieku produkcyjnym w całym okresie prognozy - będzie ulegać systematycznemu zmniejszaniu z poziomu 24545 tys. w 2007 roku do 20739 tys. w 2035, a zatem o prawie 3,8 mln, przy czym największy spadek będzie miał miejsce w pięcioleciu 2015-2020 (ok. 1,2 mln osób) oraz w okresach pięcioletnich bezpośrednio poprzedzającym (ok. 853 tys.) i następującym po wspomnianych latach (ok. 878 tys.). Znaczące zmiany wystąpią także wewnątrz struktury wieku produkcyjnego ludności, tj. pomiędzy wiekiem mobilnym (18-44 lata) oraz niemobilnym (45-60/65 i więcej). Będzie obserwowane dynamiczne starzenie się struktury ludności w wieku produkcyjnym. Wspomniane zmiany spowodują gwałtowne zmniejszanie się i starzenie się zasobów pracy, a w konsekwencji pogarszanie się podaży siły roboczej na polskim rynku pracy.

Wykres 2. Ludność według ekonomicznych grup wieku w wybranych latach

Źródło: Główny Urząd Statystyczny- Prognoza ludności Polski na lata 2008-2035

Opisane zmiany były sygnalizowane już we wcześniejszych prognozach, aczkolwiek ich nasilenie oraz długość okresu występowania zależą z pewnością od założeń prognostycznych, które nie muszą zaistnieć w przyjętym horyzoncie prognozy, zwłaszcza, gdy będą uruchamiane stosowne instrumenty wynikające z wdrażania przez państwo określonej polityki migracyjnej czy polityki zatrudnienia. Zmiany struktury ludności w wieku produkcyjnym będą dotyczyły nie tylko rozmiarów podaży zasobów siły roboczej, ale także zmian w relacji do innych grup wieku ludności.

Przewiduje się, że udział osób w wieku poprodukcyjnym będzie wynosił 26,7% w perspektywie roku 2035, co oznacza jego wzrost o prawie 11% w porównaniu do roku 2007 (16,0%). Jednocześnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie zwiększała się przeciętnie o ponad 100 tys. rocznie; następne lata przyniosą znacząco większy wzrost – w okresie dekady 2010- 2020 średniorocznie będzie przybywało prawie 200 tys. osób w wieku 60/65 lat i więcej.

Biorąc pod uwagę powyższe dane i próbując dokonać prognozy liczebności ludności gminy na najbliższe lata, należy zwrócić uwagę na dwie, bardzo istotne kwestie związane ze spadkiem liczby dzieci i młodzieży oraz zwiększającą się liczbą osób starszych. Powyższe tendencje demograficzne będą wymagały dopasowania usług społecznych do potrzeb zarówno dzieci i młodzieży, jak i seniorów.

III. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W Gminie Parczew podobnie jak i w całym kraju stale zachodzi wiele zmian systemu społeczno- gospodarczego co powoduje nasilenie się niekorzystnych zjawisk społecznych: bezrobocia, ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i innych dysfunkcji i patologii społecznych. Wiele osób i rodzin doświadcza zagrożenia wykluczeniem lub wykluczenia społecznego. W wyniku negatywnych zjawisk społecznych zwiększyło się zapotrzebowanie na pomoc świadczoną przez różnego rodzaju instytucje pomocy i integracji społecznej.

Realizacja zadań postawiona przed pomocą społeczną a także konieczność wypracowania niekonwencjonalnych form pomocy wymaga profesjonalnego i systemowego diagnozowania problemów społecznych w skali gminy.

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie Gminy Parczew została sporządzona w oparciu o dane statystyczne będące w dyspozycji Urzędu Miasta i Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Parczewie i badanie ankietowe mieszkańców gminy przeprowadzone na etapie tworzenia niniejszego dokumentu strategicznego. Do opracowania diagnozy problemów społecznych wykorzystano również informacje zwrotne uzyskane podczas przeprowadzonego spotkania warsztatowego dotyczącego opracowania strategii, w którym udział wzięli mieszkańcy gminy- przedstawiciele różnych środowisk i grup społecznych oraz pracownicy instytucji społecznych i rynku pracy. Opracowanie badania ankietowego w postaci raportu stanowi załącznik do niniejszego dokumentu. Za okres analizy danych statystycznych przyjęto trzy ostatnie zamknięte lata kalendarzowe tj. rok 2012, 2013 oraz 2014. W przypadku, gdy dane były dostępne w statystykach uwzględniono również rok 2015.

1. Bezrobocie i ubóstwo

Od roku 2008 niewątpliwy wpływ na lokalny rynek pracy ma globalny kryzys gospodarczy i finansowy, którego skutki odczuwane są niemal we wszystkich gałęziach gospodarki. Problemy gospodarcze odnotowywane w skali całego kraju niekorzystnie wpłynęły na sytuację ekonomiczną Polski i lokalnej gospodarki przyczyniając się tym samym do wzrostu bezrobocia.

Bezrobocie to zjawisko społeczne, polegające na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia. Stan ten spowodowany jest brakiem równowagi pomiędzy popytem na pracę, a podażą pracy. W Polsce stało się to kwestią społeczną, świadczy o tym dynamika, skala i struktura zjawiska. Brak pracy jest czynnikiem, który ma wpływ na zaspokojenie ważnych potrzeb społecznych w różnych sferach życia. Konsekwencją braku pracy jest też narastające ubóstwo i związane z tym kwestie edukacyjne, zdrowotne, mieszkaniowe, których rozwiązaniem zajmuje się szeroko pojęta polityka społeczna.

Walka z bezrobociem możliwa jest tylko przez kompleksowe działania w sferze ekonomicznej mającej na celu wzrost gospodarczy i tworzenie nowych miejsc pracy. Zadania w tej sferze koncentrują się również wokół problemu ochrony pracowników przed utratą zatrudnienia, ochrony egzystencji jednostki dotkniętej brakiem pracy oraz pomocy w znalezieniu zatrudnienia. Świadczenia społeczne dla bezrobotnych w Polsce reguluje ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Powinny one zapewnić bezrobotnemu minimum życiowe, ale powinny także zachęcać do podjęcia zatrudnienia.

Jak wynika z analizy przyczyn udzielania pomocy społecznej w Gminie Parczew bezrobocie było główną przyczyną korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, osoba bezrobotna to osoba niezatrudniona i niewykonująca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli jest osoba niepełnosprawna, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia, co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nie ucząca się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub szkół wyższych w systemie niestacjonarnym, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania powiatowym urzędzie pracy oraz poszukująca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

Według raportu z badania ankietowego mieszkańców (próba 220 osób) zamieszkujących Gminę Parczew (Załącznik do niniejszego dokumentu), aż 32 % badanych wskazało, że bezrobocie jest największym problemem społecznym w gminie (1 lokata wśród wskazanych problemów społecznych).

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Parczewie w IV kwartale 2014 roku zarejestrowanych było 752 osoby z czego kobiety stanowiły 375 osób co stanowi 49,87 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Z prawem do zasiłku na koniec grudnia 2014 roku było 55 osób, w tym 36 kobiet, które stanowiły 65,45 % osób z prawem do zasiłku. Zdecydowana większość zarejestrowanych nie pobierała zasiłku dla bezrobotnych. W końcu roku 2014 prawo do tego świadczenia posiadało tylko 7 % bezrobotnych, podobnie w dwóch poprzednich latach.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Parczewie liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w 2014 roku z terenu gminy Parczew znacznie spadła w stosunku do roku 2013 (o 134 osoby).

Tabela 6. Bezrobotni w Gminie Parczew według płci w latach 2012 – 2014

Wskaźnik	2012	2013	2014
liczba bezrobotnych w gminie	884	886	752
liczba bezrobotnych kobiet	431	455	375
udział % kobiet w liczbie bezrobotnych	48,76	51,35	49,87

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Parczewie

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat stopy bezrobocia, jaką odnotowano w latach 2012-2014 w powiecie parczewskim, województwie lubelskim i w kraju.

Tabela 7. Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju w latach 2012-2014

Wskaźnik	2012	2013	2014
stopa bezrobocia w powiecie parczewskim	15,1%	15,3%	13,1%
stopa bezrobocia w województwie lubelskim	14,1 %	14,4 %	12,7 %
stopa bezrobocia w kraju	13,4 %	13,4 %	11,5 %

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2012-2014 powiat parczewski charakteryzował się wyższą w stosunku do województwa lubelskiego i kraju stopą bezrobocia. Zarówno w powiecie jak i województwie w latach 2012-2013 odnotowano wzrost stopy bezrobocia, natomiast w kraju w tych samych latach nie uległa zmianom. W roku 2014 w porównaniu z latami poprzednimi stopa bezrobocia zarówno w powiecie, województwie jak i kraju uległa spadkowi.

Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie osób w wieku produkcyjnym w Gminie Parczew w 2014 roku znacznie się obniżył (o 2 punkty procentowe) w stosunku do lat 2012- 2013 co obrazuje poniższe zestawienie.

Tabela 8. Udział osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym w gminie w latach 2012- 2014

Wskaźnik	2012	2013	2014
Udział osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym w Gminie Parczew	9,3%	9,4%	7,3%

Niepokojącym zjawiskiem jest wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych. Analizując strukturę bezrobocia w Gminie Parczew na koniec 2014 roku największą grupę osób bezrobotnych stanowiły osoby oczekujące na pracę powyżej 24 miesięcy – 214 osób co stanowiło aż 28 % wszystkich bezrobotnych. Udział osób bezrobotnych, którzy ukończyli szkołę wyższą do 27 roku życia wyniósł w 2014 roku – 3 % ogółu bezrobotnych i był dużo wyższy w stosunku do roku 2013 gdzie udział procentowy osób z wyższym wykształceniem wyniósł 1,9 %.

Tabela 9. Struktura bezrobocia w gminie na koniec 2014 roku

Wskaźnik	2014
bezrobotni ogółem	752
bezrobotne kobiety ogółem	375
bezrobotni powyżej 50 roku życia	198
bezrobotni do 25 roku życia	111
Bezrobotni z wyższym wykształceniem	23
bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy do 1 m-ca	79
bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy od 1 do 3 m-cy	124
bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy od 3 do 6 m-cy	117
bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy od 6 do 12 m-cy	103
bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy od 12 do 24 m-cy	115
bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy pow. 24 m-cy	214

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Parczewie

Zgodnie z raportem Powiatowego Urzędu Pracy w Parczewie - *Sytuacja na rynku pracy w powiecie parczewskim* (PUP 2014) problem bezrobocia w powiecie parczewskim w największym stopniu osiągał osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, policealnym i średnim oraz gimnazjalnym i niższym, warto zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób pozostających na rynku pracy bez zatrudnienia, szczególny nacisk należy położyć na doksztalcanie oraz podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych.

Udział osób wyrejestrowanych zmniejszył się w 2014 roku w porównaniu do analogicznego okresu 2013 roku w z przyczyny otrzymania świadczenia

przedemerytalnego czy podpisaniu kontraktu socjalnego. Natomiast zwiększył się po podjęciu pracy niesubsydiowanej, rozpoczęciu prac interwencyjnych, otrzymaniu jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, wyposażeniu lub doposażeniu stanowiska pracy, szkolenia, stażu, prac społecznie użytecznych, nie stawienia się w wyznaczonym terminie, wyrejestrowania na własny wniosek, podjęcia dalszej nauki, ukończenia 60/65 lat, otrzymania emerytury lub renty, odmowy pracy i innych przyczyn.

Rynek pracy w Gminie Parczew jest w dużym stopniu pochodną rolniczego charakteru gospodarki oraz struktury wykształcenia mieszkańców. Zbyt niskiej liczbie zatrudnionych towarzyszy również niekorzystna struktura zatrudnienia w podziale na poszczególne sektory gospodarki. Najwięcej miejsc pracy jest w sektorze usług nierynkowych, gdzie pracodawcami są głównie instytucje użyteczności publicznej, finansowane ze środków budżetu państwa (urzędy wraz z podległymi jednostkami, zakłady opieki zdrowotnej, szkoły, itd.).

Dla rozwoju społeczno- gospodarczego Gminy Parczew najważniejszym zadaniem w perspektywie lat 2016- 2023 jest utrzymanie istniejących miejsc pracy i kreowanie warunków do powstawania nowych. Kryzys gospodarczy spowodował zachwianie stabilności nie tylko w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, ale uderzył także w dużych pracodawców.

Analizując strukturę podmiotów gospodarki narodowej ogółem w 2009 i 2012 roku, należy stwierdzić, iż na terenie Gminy Parczew najwięcej jest przedsiębiorstw prowadzonych przez osoby fizyczne- 976 podmiotów w 2012 roku, kolejne miejsca zajmują spółki handlowe- 56 podmiotów, stowarzyszenia i organizacje społeczne- 43 podmioty, państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego- 33 podmioty oraz spółdzielnie- 10 podmiotów, spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego- 7 podmiotów i 1 państwowa i samorządowa jednostka prawa budżetowego, gospodarstwa pomocnicze. Na terenie Gminy nie znajdują się żadne przedsiębiorstwa państwowe. Wskazane dane zbiorcze dotyczą zarówno sektora państwowego jak i prywatnego, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 10. Podmioty gospodarki narodowej ogółem w 2009 i 2012 roku

	Parczew miasto			Parczew obszar wiejski			Parczew miasto i gmina		
	2009	2012	Dynamika [%]	2009	2012	Dynamika [%]	2009	2012	Dynamika [%]
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	105	110	103,9	175	183	104,6	123	128	104,0
	9	0					4	3	

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	28	29	103,6	3	4	133,3	31	33	106,5
Przedsiębiorstwa państwowe	0	0	-	0	0	-	0	0	-
Spółki handlowe	47	48	102,1	6	8	133,3	53	56	105,7
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	8	7	87,5	0	0	-	8	7	87,5
Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, gospodarstwa pomocnicze	1	1	100,0	0	0	-	1	1	100,0
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	801	831	103,7	145	145	100,0	946	976	103,2
Spółdzielnie	8	8	100,0	2	2	100,0	10	10	100,0
Fundacje	1	1	100,0	0	0	-	1	1	100,0
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	27	30	111,1	11	13	118,2	38	43	113,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Analizując strukturę podmiotów gospodarczych według wykonywanej przez nie działalności gospodarczej na podstawie kodów PKD w 2012 roku należy stwierdzić, że najwięcej podmiotów specjalizuje się w sektorze usług rynkowych- 796 podmiotów, następnie 169 podmiotów – usługi nierynkowe, 157 podmiotów- budownictwo, 130 podmiotów- przemysł oraz 31 podmiotów- rolnictwo, leśnictwo, rybactwo i łowiectwo.

Tabela 11. Podmioty gospodarcze wg sekcji PKD, ogółem w 2009 i 2012 roku

	Parzew miasto			Parzew obszar wiejski			Parzew miasto i gmina		
	2009	2012	Dynamika [%]	2009	2012	Dynamika [%]	2009	2012	Dynamika [%]

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	24	19	79,2	12	12	100,0	36	31	86,1
Przemysł	97	104	107,2	26	26	100,0	123	130	105,7
Budownictwo	108	130	120,4	25	27	108,0	133	157	118,0
Usługi rynkowe	697	697	100,0	97	99	102,1	794	796	100,3
Usługi nierynkowe	133	150	112,8	15	19	126,7	148	169	114,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

W analizowanym okresie 2009 i 2012, nastąpił wzrost o 3,9% ilości podmiotów gospodarki narodowej w gminie. Do pozytywnych zjawisk można zaliczyć wzrost o 20,4% ilości podmiotów gospodarczych w sektorze budownictwo, wzrost o 7,2% ilości podmiotów gospodarczych w sektorze przemysł, wzrost zatrudnienia o 3,9%. W badanym okresie zmniejszyła się ilość spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego z 8 na 7.

W Gminie Parczew nie ma dużych zakładów przemysłowych i nie powstają większe firmy produkcyjne. W mieście zarejestrowanych jest ok. 1000 podmiotów gospodarczych. W większości są to firmy małe. Małe i średnie firmy są ukierunkowane na proste formy działalności.

Jednym z przejawów wspierania przedsiębiorczości w Gminie było wprowadzenie zwolnienia od podatku od nieruchomości stanowiącą regionalną pomoc inwestycyjną (uchwała Nr IX/64/2015 Rady Miejskiej w Parczewie z dnia 19 czerwca 2015 r.).

Analizując przedsiębiorczość w Gminie Parczew nasuwają się następujące wnioski:

- gminie nie posiada programu rozwoju przedsiębiorczości
- brak skutecznych pomysłów władz na rozwiązywanie problemów gospodarczych (brak Inkubatora Rozwoju Przedsiębiorczości lub Agencji Rozwoju Gminy)
- mała absorpcja środków unijnych przez lokalne przedsiębiorstwa
- brak terenów inwestycyjnych kompleksowo uzbrojonych
- duże bezrobocie i wykształcenie niezgodne z zapotrzebowaniem lokalnego rynku pracy.

Rosnące bezrobocie przyczynia się do ubożenia społeczeństwa i do wzrostu liczby osób zagrożonych lub dotkniętych wykluczeniem społecznym, znajdujących

się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej. W najbliższej perspektywie czasowej potrzeba będzie kolejnych działań osłonowych dla tej kategorii osób.

Ubóstwo jest złożonym i wieloaspektowym problemem, obejmującym wiele wymiarów życia nie tylko jednostek, ale i grup społecznych. Ma ono wiele znaczeń, które wykraczają poza jego czysto ekonomiczny aspekt, stając się pojęciem również społecznym i psychologicznym. Biorąc pod uwagę powyższe, trudno jednoznacznie określić jego definicję. Przeważnie ubóstwo określane jest jako sytuacja, w której osobie lub grupie społecznej nie wystarcza środków na zaspokojenie potrzeb uznawanych w danym społeczeństwie za niezbędne. Zakres i granica tych potrzeb jest już jednak pojęciem względnym, co powoduje, że zarówno liczebność, jak i charakterystyka społeczno-demograficzna osób ubogich zależy od przyjętego sposobu mierzenia problemu ubóstwa.

Według raportu z badania ankietowego mieszkańców (próba 220 osób) zamieszkujących Gminę Parczew (Załącznik do niniejszego dokumentu), 18 % badanych wskazało, że ubóstwo jest największym problemem społecznym w gminie (3 lokata wśród wskazanych problemów społecznych). Istotnym wyznacznikiem skali i zasięgu ubóstwa jest korzystanie ze wsparcia systemu pomocy społecznej. Osoby i rodziny, których dochody kształtują się poniżej ustawowej granicy dochodów mogą korzystać ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych przyznawanych przez ośrodki pomocy społecznej zgodnie z katalogiem powodów zawartym w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Jednym z powodów udzielenia wsparcia z pomocy społecznej jest ubóstwo. Zgodnie z ww. ustawą ubóstwo jako samodzielna przesłanka udzielenia pomocy społecznej nie występuje. Łącznie z ubóstwem musi wystąpić inny podwód udzielenia świadczenia np. bezrobocie lub niepełnosprawność. Miarodajnym wskaźnikiem skali korzystania z pomocy społecznej w danej gminie jest procentowy udział mieszkańców korzystających z pomocy społecznej (osób, którym przyznano decyzją świadczenie oraz ich rodzin) w ogólnej liczbie mieszkańców gminy.

Według danych ze sprawozdania MPiPS na koniec 2014 roku średnia osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu ubóstwa, tak zwany wskaźnik ubóstwa dla województwa lubelskiego wynosi 62% natomiast dla Gminy Parczew wynosi 58%. Życie w niedostatku stanowi istotny problem zarówno w wymiarze społecznym, ekonomicznym, jak i jednostkowym – jest osobistą tragedią ludzi, których dotyka. Powoduje negatywne skutki społeczne i ekonomiczne, oddziałuje na życie nie tylko jednostek, ale i grup społecznych, co wpływa na proces rozwoju społecznego. Z perspektywy podmiotów i instytucji odpowiedzialnych za prowadzenie działań zmierzających do poprawy warunków życia społeczności lokalnych i rozwoju lokalnego, ważne jest zdiagnozowanie problemu ubóstwa na poziomie lokalnym oraz podjęcie działań zmierzających do jego rozwiązywania.

Na podstawie wyżej przedstawionych danych wynika, że istnieje silna zależność między ubóstwem a zjawiskiem bezrobocia, mimo dynamicznie przebiegających procesów

migracyjnych. Bezrobocie stanowi istotny powód wsparcia z pomocy społecznej, co oznacza, że ryzyko wejścia w sferę ubóstwa jest większe tam, gdzie występuje wysoka stopa bezrobocia. Jednocześnie ubóstwo jest zróżnicowane lokalnie, przybierając najbardziej niepokojące rozmiary wśród mieszkańców z obszarów najuboższych ekonomicznie np. popegeerowskich terenach wiejskich, choć ich sytuacja pod względem struktury spożycia żywności lub wydatków mieszkaniowych może być lepsza niż osób ubogich w miastach.

Analiza danych statystycznych wykazuje, iż zjawisko wysokiego poziomu ubóstwa ma tendencję malejącą. Zgodnie z danymi GUS obserwowany w latach 2008-2014 wyraźny spadek wartości szacowanego na podstawie badania EU-SILC, złożonego wskaźnika zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (z ponad 30% do niecałych 25%) ma przede wszystkim związek ze znacznym spadkiem odsetka osób zagrożonych pogłębioną deprivacją materialną w tym okresie (z ok. 18% do nieco ponad 10%). Wartości pozostałych mierników uwzględnianych w złożonym wskaźniku zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (tj. wskaźnika ubóstwa relatywnego oraz wskaźnika bardzo niskiej intensywności pracy w gospodarstwie domowym) kształtowały się w latach 2008-2014 na podobnym poziomie. Stopa ubóstwa relatywnego wynosiła w tym okresie ok. 17%, a wskaźnik bardzo niskiej intensywności pracy ok. 7-8%.

Nie ulega wątpliwości, że rozwiązanie złożonego problemu ubóstwa (i innych problemów społecznych z nim powiązanych) wymaga kontynuacji wdrażania rozwiązań systemowych w skali całego kraju, jak również w skali województwa oraz na poziomie lokalnym i w szczególności na poziomie rodziny. Przeciwdziałanie ubóstwu, jako jedno z działań planowanych w skali europejskiej znalazło swoje odzwierciedlenie m.in. w dokumencie Strategia Europa 2020, w którym zakłada się ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25%.

2. Edukacja

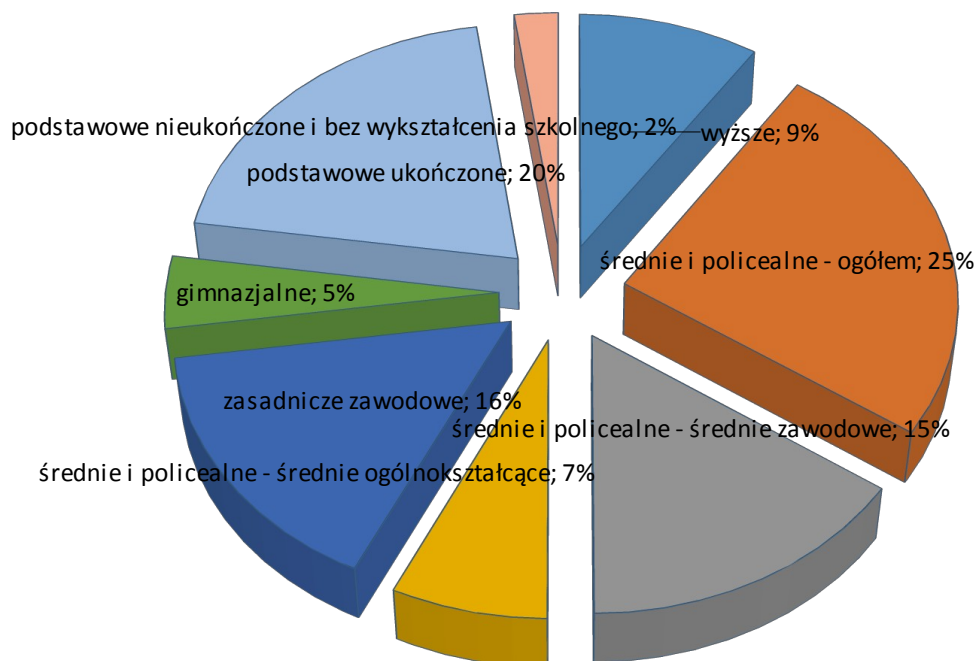
Analizując wydatki z budżetu Gminy Parczew w 2013 roku, aż 41,2% budżetu gminy jest przeznaczana na oświatę i wychowanie. Wysoko wykształceni mieszkańcy to wysokiej jakości kadra pracownicza, która jest zasobem poszukiwanym w czasach gdy gospodarka powoli ewoluuje w kierunku gospodarki opartej na wiedzy. Szczególne znaczenie będzie tu miała wytężona praca z dziećmi już na poziomie szkoły podstawowej. Szkoła podstawowa powinna być miejscem, gdzie dzieci zdobędą niezbędne na dalszych etapach edukacji umiejętności sprawnego czytania i pisania (ze szczególnym naciskiem na rozumienie tekstu), kompetencji matematyczno- przyrodniczych oraz ICT i obsługi komputera.

Edukacja, rozumiana, jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy, umiejętności i kształcenie, pełni zasadniczą rolę w rozwoju człowieka. Jako proces trwający od młodości jest sposobem na podniesienie jakości zasobów ludzkich a tym samym poziomu konkurencyjności gospodarki i przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego. Głównym problemem edukacji jest nierówny dostęp do niej przez całe życie, efektem, czego są zróżnicowane szanse życiowe poszczególnych grup ludności, np. młodzieży mieszkającej na wsi i w mieście, dziewcząt i chłopców, dorosłych bez wykształcenia i posiadających wykształcenie.

Do zadań własnych Gminy Parczew należy zakładanie i prowadzenie przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów. Na terenie gminy i miasta Parczew zadanie to jest wypełnione poprzez działające placówki oświatowe, zarówno publiczne, dla których organem prowadzącym jest gmina, jak i niepubliczne, prowadzone m.in. przez organizacje pozarządowe.

W całym powiecie parczewskim w tym także w Gminie Parczew od wielu lat obserwuje się pozytywne zmiany w zakresie wykształcenia ludności. Według danych zebranych w spisie powszechnym ludności w 2011 roku odsetek osób z wyższym wykształceniem kształtuje się na poziomie 10% (w województwie 13%). Natomiast wykształcenie średnie i policealne kształtuje się na poziomie 25% (w województwie również 25%). Ukończonym wykształceniem podstawowym legitymuje się 20% osób. W porównaniu do poprzedniego spisu ludności odsetek ten zmniejszył się o połowę (w 2002 roku liczba osób z wykształceniem podstawowym ukończonym wynosiła 40% i była najliczniejszą ze wszystkich grup). Podane wskaźniki obrazuje poniższy wykres:

Wykres 3. Wykształcenie ludności powiatu parczewskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych (BDL) GUS.

W roku szkolnym 2012/2013 roku w skład infrastruktury edukacyjnej wchodziło:

- 7 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych, do których uczęszczało 143 dzieci
- 4 szkoły podstawowe, do których uczęszczało 889 dzieci
- 1 gimnazjum, do którego uczęszczało 479 dzieci

W roku szkolnym 2013/2014 roku w skład infrastruktury edukacyjnej wchodziło:

- 9 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych, do których uczęszczało 195 dzieci
- 4 szkoły podstawowe, do których uczęszczało 868 dzieci
- 1 gimnazjum, do którego uczęszczało 467 dzieci

W Parczewie działa jedna szkoła gimnazjalna, tj. Publiczne Gimnazjum im. Władysława Jagiełły w Parczewie. Szkoła proponuje m.in. naukę w klasach dwujęzycznych; jest również wyposażona w platformę e-learningową, stosowaną do pracy z uzdolnionymi uczniami. Wszystkie placówki oświatowe należące do gminy Parczew w minionym okresie programowania uczestniczyły w realizacji projektów edukacyjnych współfinansowanych przez Unię Europejską, głównie w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Dotychczas sytuacja demograficzna w Gminie powodowała, że liczba uczniów stale spadała, jednak w 2012 roku liczba uczniów w przedszkolach i klasach „0” zaczęła powoli rosnąć. Wiązać się to może z rodzeniem dzieci przez matki, które pochodzą z tzw. wyżu

demograficznego lat 80-tych. To właśnie dzieci głównie tych matek zaczynają teraz edukację. 2012 rok był pierwszym rokiem od 5 lat, kiedy to liczba dzieci idących zarówno do przedszkola jak i klas „0” wzrosła.

Niewielkiego wzrostu uczniów w przedszkolach nie odczuły jeszcze szkoły, gdyż tam liczba uczniów nadal spada. W roku szkolnym 2011/2012 do podstawówek uczęszczało 890 uczniów, natomiast w roku szkolnym 2013/2014 już tylko 862. Podobna sytuacja miała miejsce w gimnazjum, gdzie liczba uczniów spadła z 496 w roku szkolnym 2011/2012 do 467 w roku szkolnym 2013/2014.

Tabela 12. Edukacja w Gminie Parczew

Wskaźnik	2011/1	2012/1	2013/1
	2	3	4
oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	6	7	9
dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	442	431	542
szkoły podstawowe	4	4	4
uczniowie szkół podstawowych	890	889	868
szkoły gimnazjalne	1	1	1
uczniowie szkół gimnazjalnych	496	479	467

Źródło: Dane własne gminy

Na terenie gminy nie funkcjonuje natomiast żaden żłobek, brak jest również niepublicznych klubów malucha, które świadczyłyby codzienną i zorganizowaną opiekę dla dzieci w grupie edukacyjnej 0- 2 lata, których w 2014 roku było 272. Ludność gminy według edukacyjnych grup wieku przedstawiała się następująco:

Tabela 13. Ludność gminy według edukacyjnych grup wieku w 2014 r.

Wiek	Liczba dzieci
0-2 lata	272
3-6 lat	650
7-12 lat	848
13-15 lat	312

Źródło: Dane własne gminy

W gminie istnieje poważny problem braku systemu kształcenia (szkoła podstawowa–gimnazjum – szkoła średnia) osób niepełnosprawnych. Problemy ludzi niepełnosprawnych w gminie związane są również m.in. z brakiem ośrodka rehabilitacyjnego, ośrodka terapii i poradnictwa dla osób niepełnosprawnych oraz z występowaniem barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej.

Na terenie Gminy Parczew znajdują się również szkoły ponadgimnazjalne dla których organem prowadzącym jest Starostwo Powiatowe jak również szkoły specjalistyczne:

- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. St. Staszica w Parczewie
- Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Parczewie
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Marii Konopnickiej w Milanowie
- Zespół Szkół Rolniczych w Jabłoni, dla których organem prowadzącym jest Ministerstwo Rolnictwa.

Ponadto w Parczewie działa szkoła Centrum Kształcenia Ustawicznego oraz jedna szkoła policealna – Zawodowe Studium Medyczne im. Zofii Bagińskiej.

Na terenie Gminy Parczew funkcjonuje również Ochotniczy Hufiec Pracy (OHP)- Młodzieżowe Centrum Kariery w Parczewie, mieszczące się przy ul. Kościelnej 30. OHP wykonują zadania w zakresie zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży, a także zadania w zakresie jej kształcenia i wychowania. Do jednostek zajmujących się poradnictwem zawodowym, funkcjonujących w strukturze OHP, należą m.in.: Młodzieżowe Centra Kariery, Mobilne Centra Informacji Zawodowej.

W 2009 roku w Parczewie powstała Szkoła Zakładu Doskonalenia Zawodowego, która kształci młodzież ponadgimnazjalną w systemie dziennym. Zajęcia teoretyczne i praktyczne odbywają się we własnych pracowniach i salach wykładowych oraz we współpracy z zakładami pracy w Parczewie i okolicach.

Reasumując, na terenie gminy istnieje wyraźna potrzeba organizacji miejsc na warsztaty praktyczne i zapewnienie kadry do ich prowadzenia lub umożliwienie prywatnemu inwestorowi na uruchomienie takiej aktywności w siedzibie udostępnionej przez gminę. W związku z określonymi potrzebami rynku należy wesprzeć edukację i rozbudzić zainteresowania uczniów wiedzą techniczną i nowymi technologiami. Stąd promowanie wymagających zajęć w celu podnoszenia kwalifikacji i rozwoju osobistego oraz promowanie przedsiębiorczości będzie ważnym wyzwaniem rozwojowym gminy.

3. Kultura, sport i rekreacja

Gmina Parczew posiada kompleks sportowo- rekreacyjny w Parczewie wybudowany w 2013 r. z pomocą dofinansowania z Unii Europejskiej. Przy budowie obiektu zastosowane zostały nowoczesne instalacje techniczne takie jak: elektroniczny system obsługi klienta, monitoring oraz instalacja antywłamaniowa, które zapewnią wysoką funkcjonalność i bezpieczeństwo, a także energooszczędność pływalni.

W Parczewie znajduje się również stadion piłkarski Victoria Parczew oraz przyszłokolne boiska wielofunkcyjne wybudowane w ramach Programu „Orlik 2012” tj.:

- ORLIK przy Publicznym Gimnazjum w Parczewie. Kompleks sportowy przy Publicznym Gimnazjum istnieje od 2010 roku. Jego animatorem jest Hubert Golecki – nauczyciel wychowania fizycznego w gimnazjum. Codziennie pojawia się tu ok. 30 osób – dzieci, młodzieży i dorosłych, którzy wspólnie rozgrywają mecze piłki nożnej, siatkowej i koszykowej. Obiekt umożliwia również grę w tenisa ziemnego i badmintona – na co pozwalają zarówno dobrze przygotowane boiska, jak i odpowiednie wyposażenie obiektu. Na Orliku odbywają się turnieje i zawody sportowe, które cieszą się dużym zainteresowaniem, szczególnie młodzieży gimnazjalnej.
- ORLIK przy Szkole Podstawowej nr 1 w Parczewie. Orlik działa od 2011 roku w okresie od marca do listopada (w zależności od warunków atmosferycznych z obiektu można korzystać także w miesiącach zimowych). Animatorem obiektu jest Paweł Grelik, który prowadzi zajęcia i organizuje liczne zawody oraz konkursy sportowe. Na Orlik codziennie przychodzi ok. 20 osób – dzieci ze szkół podstawowych, młodzież oraz dorośli. Korzystanie z obiektu jest bezpłatne. W skład obiektu wchodzi: boisko o wymiarach 30m×62m ze sztuczną nawierzchnią (sztuczna trawa) przeznaczone do gry w piłkę nożną; boisko wielofunkcyjne o wymiarach 20m×30m ze sztuczną nawierzchnią (tartan), na którym można grać w koszykówkę, siatkówkę i tenisa ziemnego. Zaplecze socjalne – szatnie, prysznice i pokój socjalny. Cały obiekt jest oświetlony i ogrodzony siatką o wysokości 4 metrów. Na wyposażeniu Orlika znajdują się siatki, piłki do gier zespołowych oraz rakietki do tenisa i badmintona.

Stadion piłkarski Victoria Parczew to kilkuhektarowy kompleks na którym usytuowane są: dwie płyty piłkarskie, dwa korty tenisowe, boiska asfaltowe do piłki ręcznej, koszykówki i piłki siatkowej. Kompleks administrowany jest przez Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji.

Ośrodek jest również administratorem zbiornika wodnego „Relax” położonego w granicach administracyjnych miasta. Na dzień dzisiejszy zbiornik nie jest przystosowany i udostępniony jako kąpielisko oraz miejsce rekreacji, choć takie plany inwestycyjne istnieją już od 2007 roku. Obecnie lokalne koło wędkarskie (PZW Parczew) utworzyło na nim łowisko specjalne, z którego korzystają wędkarze.

Na terenie miasta działają również Kluby Sportowe: piłkarski MKS Victoria Parczew, lekkoatletyczny Olimp Parczew, Tenisa Stołowego Pantera Parczew, koszykarski MKS Olimp Parczew. Wszystkie działania Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Parczewie odbywają się przy ścisłej współpracy ze szkołami, klubami, stowarzyszeniami sportowymi, zakładami pracy i instytucjami. Działalność placówki prowadzona jest zgodnie z obowiązującym Statutem oraz regulaminem organizacyjnym jednostki.

MOSiR dysponuje obiektem o łącznej wielkości ok. 5 ha, w skład, którego wchodzi: budynek administracyjny, sala sportowa, kompleks boisk asfaltowych. W okresie zimowym cały kompleks zamieniany jest na ogólnie dostępne lodowisko, oświetlone i otoczone bandami hokejowymi.

W centrum obiektu znajduje się scena widowiskowo- artystyczna wraz z zapleczem socjalnym, przeznaczona do organizacji imprez kulturalnych w mieście. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Parczewie organizuje oraz współorganizuje cyklicznie wiele imprez rekreacyjno-sportowych i kulturalnych, dlatego potrzebny jest obiekt umożliwiający całoroczne organizowanie dużych imprez typu: hala wielofunkcyjna.

Impreza która podnosi prestiż Gminy Parczew to Międzynarodowy Jagielloński Turniej Piłki Nożnej Amatorów o Puchar Jagiellońskiej Przystani, MOSiR-u oraz Urzędu Miejskiego, organizowany w ramach współpracy międzynarodowej miast.

Miejscem rekreacji na terenie miasta są również dwa parki miejskie. Wymagają one jednak rewitalizacji. Oferta turystyczna w gminie Parczew opiera się głównie na walorach przyrodniczych tego regionu. Stąd, do najchętniej odwiedzanych przez turystów miejsc, należą dwie ścieżki edukacyjne wybudowane przez Nadleśnictwo Parczew usytuowane na terenie lasów: Ścieżka edukacyjna „Jezioro Obradowskie”- Ścieżka w całości dostosowana jest do potrzeb osób niepełnosprawnych. Czas przejścia przez ścieżkę wynosi w przybliżeniu 40 min oraz Ścieżka edukacyjna „Bobrówka”.

Produktem turystycznym promowanym przez przewodników turystycznych jest „Trakt Królewski” (Gościniec) - fragment historycznego szlaku istniejącego od czasów Jagiellonów łączącego Kraków i Wilno.

Wśród atrakcji turystycznych gminy Parczew należą nieliczne budowle zabytkowe znajdujące się w mieście Parczew – 5 obiektów (zespół kościoła pw. Św. Jana Chrzciciela wraz z kaplicą przedgrobową, ogrodzeniem i drzewostanem; dzwonnica, plebania, synagoga oraz hala targowa), jak również budowle o charakterze zabytkowym wartym odwiedzenia. Do tych ostatnich może zaliczać się niewymieniony wyżej: budynek dawnego Dworca PKP wraz z znajdującą się obok kolejową wieżą ciśnień (murowana).

Pomimo licznych atrakcji turystycznych na terenie gminy Parczew, w opinii turystów i mieszkańców nic nie stanowi o tożsamości a zarazem wyróżniku oferty, ponieważ brakuje opracowanego produktu turystycznego. Miasto i gmina Parczew nie mają obecnie wyraźnej marki, dlatego potencjał turystyczny gminy nie jest wystarczająco eksploatowany. Istnieje wyraźna potrzeba stworzenia „Strategii Produktu Turystycznego” i skuteczna komercjalizacja usług w sferze turystyki.

Organizacją życia kulturalnego w mieście i gminie zajmują się: Parczewski Dom Kultury (PDK) oraz Powiatowa Biblioteka Publiczna-Centrum Kultury w Parczewie. W PDK organizowane są ciekawe zajęcia dla dzieci i młodzieży. Można na nich rozwijać swoje uzdolnienia i zainteresowania. Funkcjonują koła plastyczne, muzyczne, modelarskie, teatralne, wokalne i taneczne, rytmiczne z elementami tańca ludowego, rękodzieła artystycznego, nauka gry na gitarze, szachowe. Przy PDK działają też zespoły muzyczne. Wśród nich znana w kraju i za granicą Parczewska Kapela Podwórkowa "Taka Paka" oraz zespół piosenki autorskiej i zespół wokально-instrumentalny. Starsi mieszkańcy Parczewa działają w prowadzonych przez PDK Klubie Seniora i Klubie Hobbystycznym. Parczewski Dom Kultury jest organizatorem wielu imprez o zasięgu regionalnym a nawet ogólnopolskim. Najważniejsze wśród nich to:

- Ogólnopolski Zlot Kapel Podwórkowych
- Dni Parczewa
- Jarmark Jagielloński
- Kulturalne Forum Młodzieży
- Festyn Rodzinny z okazji Dnia Dziecka

Dużym zainteresowaniem mieszkańców cieszą się organizowane od kilkunastu lat wystawy. W galerii PDK eksponowane są prace malarzy, rzeźbiarzy, fotografików, a także twórców rękodzieła. Co roku przygotowuje się około 10 wystaw. Chlubą miasta jest Młodzieżowa Orkiestra Dęta Urzędu Miejskiego w Parczewie. Tworzą ją młodzi ludzie z Parczewa i okolic. Poziom zespołu decyduje o tym, że orkiestra uświetnia wszystkie uroczystości państwowe organizowane w mieście i uczestniczy w najważniejszych imprezach kulturalnych.

4. Ochrona zdrowia

Według Światowej Organizacji Zdrowia, ochrona zdrowia obejmuje wszelkie działania mające na celu promowanie zdrowia, do których zalicza się środki zapobiegawcze, łagodzące i lecznicze, stosowane nie tylko w stosunku do jednostek, ale także w stosunku do populacji. Świadczenie takich usług stanowi o systemie opieki zdrowotnej, obejmującym organizacje rządowe, takie jak Narodowy Fundusz Zdrowia. Definicja ta zawęża pojęcie ochrony zdrowia do części, za którą odpowiedzialni są pracownicy systemu ochrony zdrowia.

Styl życia i zachowania zdrowotne wpływają w największym stopniu na stan zdrowia ludności. Do czynników zagrażających zdrowiu należą przede wszystkim: mała aktywność fizyczna, nieprawidłowości w sposobie żywienia, palenie tytoniu, nadmierne spożycie alkoholu, zły stan środowiska naturalnego, niewłaściwe warunki bezpieczeństwa pracy, wypadki drogowe oraz brak powszechnej profilaktyki.

Mieszkańcy Gminy Parczew mają stosunkowo dobry dostęp do infrastruktury ochrony zdrowia w kontekście dostępu do usług medycznych w tym specjalistycznych. Na terenie powiatu funkcjonuje jeden publiczny szpital (SP ZOZ w Parczewie), posiadający 233 łóżka. Liczba łóżek na 10 tys. mieszkańców w Powiecie Parczewskim na koniec 2014 roku wynosiła 64,64 (w województwie lubelskim na 10 tys. mieszkańców przypada 58,7 łóżek). Poza szpitalem istnieją w powiecie placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie). Na terenie powiatu działają również gabinety stomatologiczne i apteki. Średnia liczba ludności przypadająca na jedną aptekę ogólnodostępną w 2013 roku wyniosła 2773 osoby natomiast na gabinet stomatologiczny przypada 4634 osoby.

Opiekę medyczną mieszkańców miasta i gminy Parczew w zakresie lecznictwa otwartego zapewniają niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej.

Tabela 14. Wykaz placówek służby zdrowia zapewniających podstawową opiekę zdrowotną

Lp.	Nazwa zakładu opieki zdrowotnej	Adres
1.	Samodzielny Publiczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej	21-200 Parczew, ul. Kościelna 124
2.	Centrum Medyczne MEDICARE Wojciech Sz waj w Parczewie	ul. 11 Listopada 48, 21-200 Parczew
3.	NZOZ „Pro Omni” w Parczewie	ul. Harcerska 43, 21- 200 Parczew
4.	Przychodnia POZ w Parczewie	ul. Spółdzielcza10, 21-200 Parczew

Źródło: Dane własne gminy

Obecnie świadczenia z zakresu specjalistycznej ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w Gminie Parczew realizowane są przez poradnie specjalistyczne będące w strukturze SP ZOZ w Parczewie oraz przez Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej.

W strukturze SP ZOZ w Parczewie znajdują się następujące poradnie specjalistyczne:

1. Poradnia Gruźlicy i Chorób Płuc
2. Poradnia Geriatryczna
3. Poradnia Hematologiczna
4. Poradnia Endokrynologiczna
5. Poradnia Kardiologiczna
6. Poradnia Laryngologiczna
7. Poradnia Neurologiczna
8. Poradnia Zdrowia Psychicznego i Odwykowa
9. Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu
10. Poradnia Ginekologiczno- Położnicza
11. Poradnia Rehabilitacyjna

Populacja ludności w kraju szybko się starzeje. Prognozy wskazują, że w 2030 roku odsetek ludzi powyżej 65. roku życia będzie w naszym kraju wynosił 23,8 – stajemy się społeczeństwem zaawansowanej starości demograficznej.

W województwie lubelskim mamy tylko trzy oddziały geriatryczne (w Parczewie, we Włodawie i w Białej Podlaskiej – łącznie 88 łóżek). Zgodnie ze standardami Unii Europejskiej na Lubelszczyźnie powinno być co najmniej 10 oddziałów z 216 łózkami.

W tym kontekście oferta usług medycznych w opiece geriatrycznej zasługuje na uznanie i sprzyja dalszej specjalizacji w tym zakresie. Prognozy demograficzne wskazują na potrzebę rozwijania usług w tym zakresie.

Przeciętna długość życia ogółem mieszkańców województwa to 72,7 lat w odniesieniu do mężczyzn oraz 81,6 lat do kobiet (kraj, odpowiednio 73,1 i 81,1). W województwie, dłuższą przeżywalnością charakteryzują się mieszkańcy miast niż wsi. Podobnie statystyki te przedstawiają się w na terenie Gminy Parczew. Ogólna liczba zgonów w Gminie Parczew w 2014 roku wyniosła 146 osób i w porównaniu do roku poprzedniego była niższa o 7 osób.

Korzystając z raportu z badań przeprowadzonych na etapie diagnozy problemów do Strategii Rozwoju Gminy Parczew mieszkańcy gminy (ankieta z wywiadem pogłębionym, 120 osób) najwyżej ocenili usługi: lekarza pierwszego kontaktu, opiekę dla kobiet w ciąży i dostępność karetki. Na dobrym poziomie, ale wymagającym dalszego wsparcia jest możliwość wykonania badań podstawowych i standardowa opieka szpitalna dla osób

starszych. Słabszą ocenę odnotowały usługi typu: dostępność do specjalistów, co pokazuje poniższa tabela:

Tabela 15. Ocena usług medycznych w Gminie Parczew

USŁUGI MEDYCZNE	MOCNA STRONA	DOSTATECZNA (DO WSPARCIA)	SŁABA STRONA
Opieka lekarza pierwszego kontaktu	49	44	23
Dostęp do specjalistów	16	27	74
Wykonanie badań podstawowych	39	47	30
Opieka szpitalna dla kobiet w ciąży	46	31	15
Opieka szpitalna dla osób starszych	35	42	33
Dostępność karetki	46	45	15

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy na lata 2014-2020

Od 1 stycznia 2011 roku na terenie Gminy Parczew funkcjonuje hospicjum domowe w Parczewie utworzone przez SZOH „Hospicjum” we Włodawie. Hospicjum obejmuje opieką osoby z chorobą nowotworową z terenu powiatu parczewskiego. Świadczenia medyczne są udzielane przez zespół składający się z lekarza, pielęgniarki, psychologa i rehabilitanta. Opieka dla pacjentów jest bezpłatna w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia. Hospicjum w Parczewie prowadzi również wypożyczalnię sprzętu dla swoich pacjentów.

5. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne to przede wszystkim zadanie publiczne organów administracji państwowej, czy też samorządowej. Wskazać należy, że aby określić desygnaty tego pojęcia należy dokonać analizy norm prawa powszechnie obowiązującego, które w wielorakich znaczeniach wyraża pojęcie bezpieczeństwo publiczne. Bezpieczeństwo publiczne jest przede wszystkim wartością konstytucyjną, dla której ochrony możliwe jest ograniczenie korzystania przez obywatela z jego konstytucyjnych wolności i praw.

Bezpieczeństwu publicznemu zagraża przestępczość, która jest zjawiskiem dynamicznym i podobnie jak społeczeństwo, podlega rozwojowi. Choć stanowi margines życia społecznego, poprzez swą intensywność i częstotliwość może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciskać dotkliwie piętno na jej funkcjonowaniu.

Zgodnie z danymi zawartymi w Raporcie – „Stan bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie powiatu parczewskiego w 2014 roku” - w 2014 roku w Komendzie Powiatowej Policji w Parczewie wszczęto 644 dochodzenia i śledztwa, tj. o 211 postępowań przygotowawczych mniej niż w roku 2013 (spadek o 24,7%). W wyniku przeprowadzonych postępowań przygotowawczych stwierdzono popełnienie 507 przestępstw tj. o 260 mniej niż w roku 2013 (spadek o 33,9 %).

Analizując sytuację dotyczącą przestępczości w Gminie Parczew należy stwierdzić, że największą grupę przestępstw stanowiły kolizje drogowe stanowiące 40% wszystkich przestępstw.

W dalszej kolejności odnotować należy, między innymi:

- wypadek drogowy- 13%
- kradzież cudzej rzeczy- 13 %
- przestępstwa narkotykowe- 9%
- przestępstwa przeciwko rodzinie- 8%
- kradzież z włamaniem- 6%
- i inne- 13%

Tabela 16. Dane dotyczące przestępczości na terenie Gminy Parczew

ILOŚĆ, RODZAJ INTERWENCJI POLICYJNYCH I ZDARZEŃ DROGOWYCH			
RODZAJ ZDARZENIA	Gmina Parczew		
	2012	2013	2014
Kolizja drogowa	22	20	21
Wypadek drogowy	1	6	7
Kradzież z włamaniem	6	3	3
Kradzież cudzej rzeczy	6	8	7
Rozboje i pochodne	0	0	0
Bójki i pobicia	0	0	0
Przestępstwa narkotykowe	0	4	5
Przestępstwa przeciwko rodzinie	5	4	4
Inne	6	7	7
OGÓLEM	46	52	53

Źródło: Dane przekazane przez KPP w Parczewie

Od kilku lat istotnym problemem w zakresie bezpieczeństwa społecznego jest zagrożenie narkomanią, zwłaszcza iż dotyczy osób małoletnich i młodocianych. W kategorii przestępstw narkotykowych, w porównaniu z 2012 r., w roku 2013 nastąpił wzrost ilości postępowań przygotowawczych wszczętych z 15 do 23. Dane z KKP w Parczewie wskazują na występowanie między innymi przestępstw narkotykowych, które w świetle ogólnej przestępczości wynoszą 5,1% w 2014r. Odnotowano spadek z 47 w 2013r. do 26 w 2014 r.

Wyniki ogólnopolskie dotyczące sięgania młodzieży po narkotyki wskazują, że rozpowszechnienie używania substancji nielegalnych jest znaczne, chociaż o wiele niższe niż legalnych - spośród nielegalnych substancji najbardziej rozpowszechnione są przetwory konopi. Nie odnotowano wzrostu rozpowszechniania używania dopalaczy w stosunku do 2011 r.

Gmina Parczew posiada Program Przeciwdziałania Narkomanii, którego celem jest realizacja lokalnych zasad działań zmierzających do ograniczenia zażywania narkotyków, przeciwdziałania powstawaniu i usuwaniu następstw ich nadużywania.

W 2015 roku przeprowadzono diagnozę problemu uzależnień dla Gminy Parczew. W okresie czerwiec- wrzesień przeprowadzono badania ankietowe na terenie szkół podstawowych, gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej. W raporcie przedstawiono

informacje dotyczące czynników chroniących odgrywających ważną rolę w działaniach zapobiegających uzależnieniom. Zwrócono również uwagę na występujące w środowisku czynniki ryzyka, wskazując jednocześnie na działania zmniejszające ich wpływ. Określono mocne i słabe strony Gminy Parczew w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy, jak również szanse i zagrożenia w zakresie zapobiegania niepożądanym zjawiskom. W badaniach własnych stwierdzono, że narkotyki są obecne w środowisku uczniów, jednak nie w takim stopniu jak alkohol czy papierosy. Przynajmniej raz kontakt z narkotykiem miało ok. 1/4 uczniów szkół ponadgimnazjalnych, około 10% gimnazjalistów żaden uczeń szkoły podstawowej. Najbardziej popularnym narkotykiem jest marihuana. Około połowa rodziców rozmawia ze swoimi dziećmi na temat narkotyków, jednak wiedzę na ich temat, jak również na temat dopalaczy czerpią głównie z telewizji, Internetu, szkoły lub kolegów. Do kontaktu z dopalaczami przyznało się 7% uczniów gimnazjum i 2% ze szkoły ponadgimnazjalnej. Nie odnotowano żadnego przypadku w szkole podstawowej. Na terenie szkoły z propozycją nabycia środka psychoaktywnego zetknęło się 20% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej, 15% gimnazjalistów i 2% uczniów klas VI. Uczniowie najstarsi są bardziej narażeni na propozycję pozyskania środka odurzającego w szkole.

Innym poważnym zagrożeniem bezpieczeństwa były przestępstwa drogowe. W zakresie wypadków drogowych ilość postępowań jest porównywalna do roku 2012. Liczba zdarzeń drogowych ze skutkiem śmiertelnym jest tożsama - 5 osób. W zakresie kierowania pojazdami przez nietrzeźwych kierowców odnotowano porównywalną ilość aktów oskarżenia w stosunku do roku 2012.

W 2014 r. jak w latach poprzednich udzielano porad prawnych mieszkańcom Gminy Parczew w godzinach urzędowania Prokuratury oraz w ramach specjalnych dyżurów organizowano „Tydzień porad ofiarom przestępstw”. W ramach „Tygodnia” Prokuratura współpracowała z przedstawicielami Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Parczewie, Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Parczewie, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Parczewie, Punktu Interwencji Kryzysowej Caritas w Parczewie oraz Komendy Powiatowej Policji w Parczewie.

Pogarszające się warunki materialne i liberalizacja przepisów prawa stwarzają możliwości ujawniania się następujących zagrożeń:

- w sferze przestępczości kryminalnej trzeba liczyć się z dużą aktywnością elementu przestępczego, który będzie dążył do polepszenia swoich warunków bytowych przez dokonywanie przestępstw a w związku z powiększającą się znieczulicą społeczną, ujawniają się większe trudności z wykrywaniem sprawców przestępstw. Przestępstwa o tym charakterze mogą być również popełniane przez osoby nieletnie.
- brak pracy a wręcz niechęć do jej podjęcia może skutkować wzrostem przestępczości w sferze włamań, kradzieży i rozbojów.

- w sferze porządku publicznego mogą nastąpić zagrożenia związane z nadmiernym spożyciem alkoholu a co za tym idzie ze zwiększoną liczbą zakłóceń porządku, dewastacji mienia, zaśmiecania.
- szczególnie w szkołach może nasilić się rozprawdzanie i używanie wszelkich środków odurzających.

Praca policjantów w dalszym ciągu będzie kontynuacją dotychczas podejmowanych działań i koncentrować się będzie na zagadnieniach wymagających usprawnień w zakresie:

- podnoszenia efektywności pracy kryminalnej w celu podniesienia wykrywalności przestępstw;
- poprawy jakości czynności procesowych wykonywanych na miejscu zdarzenia;
- podejmowania stanowczych działań przy zabezpieczeniu ładu i porządku publicznego;
- zwiększenie represji w stosunku do osób popełniających wykroczenia porządkowe;
- poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym, a w szczególności w ujawnianiu nietrzeźwych kierujących;
- ujawnianiu większej liczby czynów zabronionych dokonywanych przez nieletnich;
- kierowanie służb patrolowych w miejsca najbardziej zagrożone przestępczością;
- nasilenie współpracy z instytucjami współdziałającymi.

Inspekcje, straże i jednostki organizacyjne Gminy Parczew działają sprawnie i efektywnie. Utrzymywane są dobre relacje z poszczególnymi podmiotami odpowiedzialnymi za stan bezpieczeństwa na terenie Gminy Parczew. Coraz powszechniej pojawiają się działania mające na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego, bezpieczeństwa dzieci w szkole i w drodze do szkoły oraz częściej diagnozowane i analizowane są zagrożenia na terenie gminy.

Według badań przeprowadzonych wśród mieszkańców w 2014 r. wynika, że zachodzi konieczność wprowadzenia systemu monitoringu gminy i oświetlenie kolejnych miejsc, które mogą stwarzać sytuację do rozwoju działań przestępczych bądź patologicznych.

6. Pomoc społeczna

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadania pomocy społecznej w gminie miejsko- wiejskiej Parczew realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Parczewie działający w oparciu o ustawę o pomocy społecznej. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje również zadania wynikające z innych, aniżeli ustawa o pomocy społecznej, aktów prawnych. Należą do nich w szczególności: ustawa o świadczeniach rodzinnych i ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o dodatkach mieszkaniowych, ustawa prawo energetyczne, ustawa o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, ustawa o powszechnym ubezpieczeniu społecznym, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Dodatkowo MOPS prowadzi Jadłodajnię przy ul. Kolejowej w Parczewie.

Prawo do wsparcia udzielanego przez ośrodek pomocy społecznej mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. I tak np. w odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych i świadczeń alimentacyjnych.

Celem pomocy społecznej jest w szczególności przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń, praca socjalna, prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej, analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, realizacja zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych oraz rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

MOPS w Parczewie, poza ustawowymi zadaniami, realizował również projekty współfinansowane ze środków pomocowych, m.in. w ramach EFS. Głównym projektem był projekt systemowy „Postaw na siebie”, który był realizowany w latach 2009- 2014. Jego celem była aktywizacja zawodowa klientów MOPS w Parczewie, skierowana głównie do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Projekt zakładał również wdrożenie Programu Aktywności Lokalnej, jak również organizowanej w jego ramach „Szkoły dla Rodziców”,

Klubu Samopomocy „Razem łatwiej”, wydarzeń kulturalno-społecznych i zajęć dla dzieci. Powołano również osoby do funkcji asystenta rodziny.

Gmina Parczew nie posiada na swoim terenie Domu Pomocy Społecznej (dziennej czy całodobowej) ani Domu Dziecka. Brak infrastruktury domów pomocy społecznej, na terenie gminy powoduje, że mieszkańcy umieszczani są w domach pomocy na terenie innych gmin. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej gmina ponosi koszty związane z pobytem swoich mieszkańców w DPS. Koszty cały czas systematycznie rosną, a środki przeznaczone na to zadanie stanowią dochód innych gmin. W mieście nie ma również mieszkań chronionych.

Na terenie gminy znajduje się Środowiskowy Dom Samopomocy w Laskach. Dom jest placówką pobytu dziennego, przeznaczoną dla osób przewlekle chorych psychicznie, które nie wymagają leczenia szpitalnego oraz osób upośledzonych umysłowo. Podstawowym zadaniem Środowiskowego Domu Samopomocy jest przede wszystkim podtrzymywanie dobrej kondycji psychofizycznej (pomimo istniejącej choroby) i rozwijanie umiejętności uczestników niezbędnych do możliwie jak najbardziej samodzielnego życia. ŚDS dysponuje 35 miejscami, jako miejsca rzeczywiste, które w 97% są wykorzystane.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Parczewie realizując ustawę o pomocy społecznej wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Podejmuje działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Przydzielany rodzaj, forma i rozmiar świadczenia są odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy, a potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy są uwzględniane na miarę celów i możliwości Ośrodka.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej udzielał wsparcia potrzebującym mieszkańcom swojej gminy, a także wypłacał świadczenia w postaci zasiłków rodzinnych, zasiłków pielęgnacyjnych, świadczeń pielęgnacyjnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz zapomogi z tytułu urodzenia dziecka.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych przez MOPS Parczew na realizację zadań w latach 2012- 2014.

Tabela 17. Szczegółowe zestawienie wydatków MOPS w Parczewie w latach 2012-2014

L.p	Rodzaj wydatku	Kwota wydatków 2012	Kwota wydatków 2013	Kwota wydatków 2014
1	Zakład Opiekuńczo-Leczniczy	13.786,47	17.500,56	9.224,74
2	Zwalczanie narkomanii	63.719,73	61.628,54	62.311,90
3	Przeciwdziałanie alkoholizmowi	214.141,74	213.759,56	227.686,07
4	Domy pomocy społecznej	381.971,50	427.103,56	423.352,13
5	Rodziny zastępcze	5.509,20	27.030,27	57.172,72
6	Wspieranie rodziny-asystent rodziny	0,00	17.856,05 w tym dotacja budżetu państwa: 15.384,94	28.761,14 w tym dotacja budżetu państwa: 19.497,78
7	Składka zdrowotna od zasiłków stałych	20.870,74 w tym dotacja budżetu państwa: 20.870,74	24.228,64 w tym dotacja budżetu państwa: 24.228,64	26.764,55 w tym dotacja budżetu państwa: 26.764,55
8	Zasiłki i pomoc w naturze (zasiłki okresowe i celowe)	911.377,28 w tym dotacja budżetu państwa: 852.586,01	1.286.880,10 w tym dotacja budżetu państwa: 1.251.500,00	1.248.683,21 w tym dotacja budżetu państwa: 1.188.029,14
9	Dodatki mieszkaniowe	368.033,06	357.305,11	332.010,19
10	Zasiłki stałe	229.923,71 w tym dotacja budżetu państwa: 229.923,71	275.261,72 w tym dotacja budżetu państwa: 275.261,72	303.578,53 w tym dotacja budżetu państwa: 303.578,53
11	Ośrodek Pomocy Społecznej	1.243.102,80 w tym dotacja budżetu państwa: 315.250,00	1.375.108,17 w tym dotacja budżetu państwa: 309.400,00	1.374.356,91 w tym dotacja budżetu państwa: 291.000,00
12	Usługi opiekuńcze	165.275,00	169.946,17	191.156,58
13	Dożywianie - „Pomoc państwa w zakresie żywienia”	488.902,74 w tym dotacja budżetu państwa: 391.000,00	505.010,58 w tym dotacja budżetu państwa: 396.000,00	485.874,45 w tym dotacja budżetu państwa: 378.900,00
14	Dzienni opiekunowie	0,00	5.292,56	0,00
	RAZEM	4.106.613,97	4.763.911,59	4.770.933,12

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

ZADANIA WŁASNE		<i>w tym dotacja budżetu państwa:1.809.630, 46</i>	<i>w tym dotacja budżetu państwa:2.271.775, 30</i>	<i>w tym dotacja budżetu państwa:2.207.770, 00</i>
1	Ośrodki wsparcia- ŚDS Laski	20.443,39	0,00	0,00
2	Świadczenia rodzinne i fundusz alimentacyjny	4.580.137,69	4.335.929,69	4.495.189,02
3	Składka zdrowotna od świadczeń pielęgnacyjnych	31.402,80	30.734,82	41.450,20
4	Dodatek energetyczny	0,00	0,00	1.517,86
5	Specjalistyczne usługi opiekuńcze	42.302,00	45.998,46	66.990,24
6	Zasilki celowe na usuwanie skutków klęsk żywiołowych	0,00	0,00	0,00
7	Dodatkowe świadczenia dla osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne	46.500,00	78.792,00	118.486,00
8	Karta Dużej Rodziny	0,00	0,00	401,20
RAZEM ZADANIA ZLECONE GMINIE		4.720.785,88	4.491.454,97	4.724.034,52
1	Projekt systemowy POKL	305.569,13	179.003,60	136.819,44
WYDATKI RAZEM		9.132.968,98	9.434.370,16	9.631.787,08
W TYM: BUDŻET PAŃSTWA		6.835.985,47	6.942.233,87	7.068.623,96
BUDŻET GMINY		2.296.983,51	2.492.136,29	2.563.163,12

Źródło: Dane własne MOPS

W latach 2012- 2014 wysokość środków finansowych przeznaczonych na pomoc mieszkańcom gminy ogółem uległa nieznacznemu wzrostowi.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby mieszkańców gminy objętych przez MOPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2012 - 2014.

Tabela 18. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2012-2014

Wskaźnik	2012	2013	2014
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	1205	1290	1202
liczba rodzin	663	718	678
liczba osób w rodzinach	1920	2027	1914

Źródło: Dane własne MOPS

Liczba osób objętych pomocą społeczną w Gminie Parczew w latach 2012-2014 ulegała zmianie z roku na rok (1920 osób w rodzinach w 2012 roku, 2027 osób w rodzinach w 2013 roku, 1914 osób w rodzinach w 2014 roku). Wpływ na taką sytuację mogło mieć m.in. niskie kryterium dochodowe obowiązujące przy ubieganiu się o wsparcie, które zawęziło liczbę osób uprawnionych do korzystania z pomocy oraz pogarszająca się sytuacja na rynku pracy wynikająca między innymi z kryzysu ekonomicznego, który objął swym zasięgiem państwa Unii Europejskiej, gdyż przy początkowej tendencji wzrostowej wskaźnika z roku 2012 na 2013 nastąpił jego spadek w roku 2014.

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy objętych pomocą społeczną w 2014 roku wykazała, że największą grupę stanowiły osoby w wieku produkcyjnym. Ci z nich, którzy bezpośrednio korzystali ze wsparcia, otrzymywali pomoc głównie w postaci zasiłków okresowych, celowych, zasiłków na zakup żywności. Znacznie mniejsze, choć spore, grupy reprezentowały osoby w wieku nauki szkolnej korzystające z pomocy w formie posiłków i osoby w wieku poprodukcyjnym korzystające z pomocy w formie zasiłku stałego, zasiłków celowych i usług opiekuńczych.

Jeśli chodzi o podział beneficjentów pomocy społecznej według aktywności zawodowej, najliczniejszą grupę w 2014 roku stanowiły osoby bezrobotne i nieaktywne zawodowo. Obecność tych osób w gronie beneficjentów pomocy społecznej należy tłumaczyć uzyskiwaniem przez nie niskich dochodów uniemożliwiających utrzymanie siebie i swoich rodzin.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w Gminie Parczew za lata 2012-2014.

Tabela 19. Powody przyznawania pomocy społecznej w Gminie Parczew w latach 2012-2014

Powód przyznania pomocy	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Ubóstwo	390	468	395	1152	1339	1115
Bezdomność	5	8	6	5	8	7
Potrzeba ochrony macierzyństwa	80	81	96	431	434	501
Bezrobocie	393	427	401	1146	1248	1194
Niepelnosprawność	189	226	208	506	594	534
Długotrwała lub ciężka choroba	289	353	395	762	929	1013
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	113	137	143	426	530	537
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	55	71	46	103	130	106
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	10	16	13	19	25	25
Zdarzenie losowe	7	7	3	21	20	8
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0	0	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0

Źródło: Dane własne MOPS

W latach 2012-2014 najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy społecznej było bezrobocie i ubóstwo. Ważnymi przyczynami udzielania pomocy były również: długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, niepełnosprawność i potrzeba ochrony macierzyństwa, najmniejszą grupę stanowiły osoby objęte pomocą ze względu na bezdomność w 2014 roku – 7 osób.

Pomoc społeczna realizuje usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze, z których korzysta w gminie 45 osób. Usługami objęte zostały dzieci wymagające pomocy w formie specjalistycznych usług opiekuńczych oraz osoby starsze, schorowane, niezdolne do samodzielnej egzystencji.

Jednym ze świadczeń niepieniężnych realizowanych przez pomoc społeczną jest praca socjalna. Coraz bardziej rośnie zapotrzebowanie na tę formę wsparcia, która przyczynia się do przeciwdziałania, ograniczania patologii i skutków negatywnych zjawisk społecznych oraz łagodzenia skutków ubóstwa.

W 2012 r. w Ośrodku zatrudniony był asystent rodziny finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego który współpracował z 11 rodzinami. W roku następnym Ośrodek zatrudniał 2 asystentów - 1 finansowany z EFS i 1 z budżetu państwa, co pozwoliło na współpracę asystentów z 31 rodzinami. Z kolei w roku 2014 zatrudnionych było 3 asystentów rodziny w tym 2 finansowanych ze środków EFS.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Zauważalne jest zmniejszenie się liczby osób kwalifikujących się do pobierania świadczeń rodzinnych. Spowodowane to zostało długoletnim zamrożeniem kryterium dochodowego. W przypadku świadczeń alimentacyjnych ilość osób pobierających to świadczenie utrzymuje się na stałym poziomie. Liczba osób pobierająca dodatek mieszkaniowy oraz kwota wypłaconych świadczeń zmniejszyła się od roku 2011, co wynika z mniejszej liczby składanych wniosków, przekroczeniem kryterium dochodowego oraz przekroczeniem powierzchni użytkowej lokalu.

W związku z ograniczoną ilością środków finansowych na realizację zadań pomocy społecznej wskazane jest pozyskiwanie funduszy z dodatkowych źródeł, do których należą między innymi środki Europejskiego Funduszu Społecznego.

Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Parczewie zarządza dyrektor wraz z zastępcą dyrektora przy udziale głównego księgowego odpowiedzialnego za rozliczenia finansowe. Na dzień 31 grudnia 2013 roku zatrudnionych było 30 osób, z czego 8 osób stanowią pracownicy socjalni. Pozostałą kadre Ośrodka stanowią: pracownicy administracyjni (w tym pracownicy do spraw świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego), pracownicy obsługi technicznej. Większość kadry posiada wykształcenie wyższe. Ponadto pracownicy biorą czynny udział w szkoleniach doskonalących i podnoszących kwalifikacje kadr pomocy społecznej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Parczewie posiada kadre wykwalifikowaną i doświadczoną, przygotowaną w pełni do wykonania nałożonych zadań.

Ramy pomocy materialnej określają przepisy prawa stanowionego na poziomie krajowym co sprawia, że pomoc społeczna jest mocno skrepowana regulacjami centralnymi.

7. Niepełnosprawność

Niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji, rozumiana jest również jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Szacując liczbę osób niepełnosprawnych należy pamiętać, że zgodnie z obowiązującym stanem prawnym, osobą niepełnosprawną jest osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoba, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, praca, samoobsługa). Z powyższej definicji wynika podział na osoby niepełnosprawne prawnie tj. takie, które posiadają aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony oraz osoby niepełnosprawne tylko biologicznie tj. takie, które nie posiadają orzeczenia, ale odczuwają całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania podstawowych czynności. W gronie problemów społecznych są wciąż słabo rozwiązane problemy osób niepełnosprawnych, których w gminie Parczew zamieszkuje ok. 200 osób. Wśród największych ich problemów jest brak dostępu do edukacji już na poziomie przedszkola, brak ofert pracy zwłaszcza dla osób aktywnych zawodowo, absolwentów warsztatów terapii zajęciowej przy Caritas w Parczewie oraz wciąż liczne bariery architektoniczne.

Bardzo trudno jest określić dokładną liczbę osób niepełnosprawnych w skali Gminy, gdyż nie wszystkie osoby niepełnosprawne są zainteresowane przekazywaniem takiej informacji oraz nie ma bezpośredniego systemu przepływu informacji pomiędzy organami orzekającymi, które weryfikowałyby i udostępniały takie dane. Poniżej wskazano liczbę osób z terenu gminy korzystających z pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność.

Tabela 20. Ilość osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność w Gminie Parczew

Powód przyznania pomocy	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Niepełnosprawność	189	226	208	506	594	534

Źródło: Dane własne MOPS

Usługi specjalistyczne dla osób dorosłych przewlekle psychicznie chorych i upośledzonych umysłowo na terenie powiatu świadczy Środowiskowy Dom Samopomocy w Laskach. Od 2002 roku Środowiskowy Dom Samopomocy funkcjonował w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Parczewie, a od 1 stycznia 2012 roku jest samodzielną jednostką budżetową gminy Parczew.

Na mocy porozumień zawartych z wójtami poszczególnych gmin, z usług ośrodka korzystają osoby niepełnosprawne z gminy Parczew, Dębowa Kłoda i Sosnowica.

W działania skierowane do osób niepełnosprawnych oraz w działania z zakresu pomocy społecznej aktywnie włącza się Caritas Diecezji Siedleckiej, oddział w Parczewie, który prowadzi Warsztat Terapii Zajęciowej. Placówka działa dzięki dofinansowaniu PFRON oraz Starostwa Powiatowego w Parczewie. W ramach placówki działają różnego rodzaju stałe pracownie: stolarska, poligrafii i reklamy, gospodarstwa domowego, multimedialna, krawiecko-hafciarska, artystyczna, dodatkowe zajęcia np. z muzykoterapii oraz grupy pomocowe, jak np. Koło Fotograficzne. W ramach Ośrodka prowadzone są liczne wydarzenia artystyczno-kulturalne z udziałem osób niepełnosprawnych: konkursy, wystawy prac, przeglądy i przedstawienia.

Osoby niepełnosprawne na rynku pracy ze względu na swoją sytuację zdrowotną i nierzadko konieczność dostosowania miejsca zatrudnienia do swoich potrzeb zajmują pozycje specyficzną. Sytuacja taka oznacza zwiększony koszt dla pracodawcy i choć istniejący system zatrudnienia wspiera zarówno zatrudnienie na otwartym rynku pracy, jak i wspomaga tworzenie odrębnych zakładów pracy chronionej, to jednak sytuacja niepełnosprawnego na rynku pracy nadal pozostawia wiele do życzenia.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Parczewie realizuje zadania z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych wynikające z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, do których należą m.in.:

dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, dofinansowanie uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym, dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, dofinansowanie organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki.

Zasiłki stałe, do których uprawnione są osoby całkowicie niezdolne do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności wypłacone zostały w 2013 r. wysokości 275261,72 zł dla 66 osób.

8. Uzależnienia i przemoc w rodzinie

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ocenia szacunkowo wielkość populacji, która może być dotknięta problemami alkoholowymi.

Dane szacunkowe przedstawione w tym zakresie przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawiera poniższa tabela.

Tabela 21. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

Wskaźnik		W Polsce	W gminie do 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 400 osób

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	Razem ok 2 mln osób: dorosłych i dzieci	Okolo 530 osób: dorosłych i dzieci

Źródło: Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Poniższa tabela obrazuje wielkość wydatków na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w Gminie Parczew w okresie 2012- 2014.

Tabela 22. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w Gminie Parczew

Wielkość wydatków	2012	2013	2014
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	214141,74	213759,56	227686,07
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii	63719,73	61628,54	62311,90
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	-	-	-
razem	277861,47	275388,10	289997,97

Źródło: Dane własne MOPS w Parczewie

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji)
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzoru picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

By skutecznie przeciwdziałać problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminować ich niekorzystny wpływ na społeczeństwo, konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych. Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu

fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie, jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym, jako konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie. Z powodu wielu następstw takich doświadczeń, cierpią nie tylko ci którzy są ofiarami, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy tj. najczęściej dzieci. Tego typu doświadczenia uczą agresywnego stylu zachowania, zwiększają pobudzenie z elementami agresji, zmniejszają opór przed agresywnym zachowaniem, zaburzają poglądy na temat sposobów rozwiązywanie konfliktów i zmniejszają wrażliwość na agresywne zachowania. Olbrzymie koszty przemocy domowej ponoszą zarówno jednostki, jak i społeczeństwo. Niezbędne jest zatem podejmowanie planowych działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie, działań wpisanych w tworzenie i rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy, którego zasadniczymi elementami są specjalistyczne instytucje i profesjonaliści niosący pomoc osobom dotkniętym przemocą domową.

Zgodnie z obowiązującą ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie każda gmina powołuje Zespół Interdyscyplinarny, w którego skład, wchodzi przygotowani do skutecznego zajmowania się problematyką przemocy specjaliści. Zadaniem Zespołu jest kompleksowe zajmowanie się rodzinami oraz monitorowanie sytuacji w rodzinach, w których dochodzi do przemocy, a w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa, poinformowanie o tym odpowiednich służb. Zespół Interdyscyplinarny zajmuje się również zbieraniem i przekazywaniem informacji na temat skali zjawiska przemocy w rodzinie, jak również gromadzeniem informacji na temat miejsc, osób i możliwości udzielania pomocy w środowisku lokalnym oraz inicjowanie tworzenia nowych miejsc pomocy dla osób krzywdzonych. Zespoły Interdyscyplinarne inicjują działania zmierzające do podniesienia kwalifikacji osób mających w swojej pracy kontakt z ofiarami i sprawcami przemocy.

Tabela 23. Wykaz działalności zespołu interdyscyplinarnego w Gminie Parczew

Nazwa gminy	Liczba osób objętych pomocą ze względu na przemoc		Liczba postępowań gdzie była prowadzona procedura „Niebieskich kart”	
	Parczew	Ogółem	289	Ogółem
	Rok 2012	30	Rok 2012	14
	Rok 2013	81	Rok 2013	34

		Rok 2014	178	Rok 2014	79
--	--	-----------------	------------	-----------------	-----------

Źródło: Dane własne gminy

Poniżej przedstawiono również dane pozyskane z Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych odnośnie liczby osób uzależnionych od alkoholu stosujących przemoc, które skorzystały z pomocy terapeutycznej, liczby osób stosujących przemoc skierowanych na badania w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu oraz liczby wniosków o wszczęcie postępowania skierowanych do sądu.

Tabela 24. Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

MOPS Gmina	Liczba osób uzależnionych od alkoholu stosujących przemoc które skorzystały z pomocy terapeutycznej i rehabilitacji dla osób uzależnionych od alkoholu	Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie skierowanych na badania biegłych sądowych w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu	Ilość kierowanych do sądu wniosków o wszczęcie postępowania			
Parczew	Ogółem	1 7	Ogółem	3 9	Ogółem	3 2
	Rok 2011	1 3	Rok 2011	1 8	Rok 2011	1 6
	Rok 2012	4	Rok 2012	1 7	Rok 2012	1 5
	I połowa 2013	0	I połowa 2013	4	I połowa 2013	1

Źródło: Dane przekazane przez GKRPA

Podjmując działania w zakresie zapobiegania przemocy w rodzinie policjanci Komendy Powiatowej Policji w Parczewie w 2014 roku ściśle współpracowali z Zespołem Interdyscyplinarnym Gminy Parczew. W 2014 roku w rodzinach na terenie poszczególnych gmin powiatu parczewskiego, w związku ze zgłoszeniami mieszkańców, przeprowadzonych zostało 499 interwencji tzw. domowych. Jest to o 61 interwencji mniej niż w roku 2013. Niemniej jednak, w związku ze stwierdzeniem różnych form przemocy w rodzinie, policjanci sporządzili 254 „Niebieskie Karty”, które zostały przekazane do poszczególnych Zespołów

Interdyscyplinarnych w gminach. Liczba sporządzonych Niebieskich Kart znacząco wzrosła w stosunku do 2013 roku, z 56 w roku ubiegłym do 254 w roku 2014.

Tabela 25. Interwencje domowe i ujawniona przemoc domowa w poszczególnych gminach

Gmina	Interwencje domowe		Niebieskie karty	
	2013	2014	2013	2014
Parczew miasto	171	163	14	69
Parczew gmina	58	65	8	37
Dębowa Kłoda	41	40	5	27
Jabłoń	40	42	7	21
Milanów	50	42	3	24
Podedwórze	26	23	5	8
Siemień	92	58	6	37
Sosnowica	82	66	8	31
Razem	560	499	56	254

Źródło: Dane powiatowe

Jednym z najważniejszych podmiotów świadczących pomoc rodzinom dotkniętym przemocą jest Ośrodek Interwencji Kryzysowej, którego zadaniem jest udzielenie natychmiastowej specjalistycznej pomocy, w szczególności psychologicznej, pedagogicznej, socjalnej i prawnej dla osób i rodzin w sytuacji kryzysowej, a w sytuacjach uzasadnionych - schronienia do 3 miesięcy. Celem Ośrodka Interwencji Kryzysowej jest niesienie bezpłatnej pomocy osobom i rodzinom będącym w stanie kryzysu z terenu Powiatu Parczewskiego, doświadczającym przemocy domowej, poszkodowanym w wyniku zdarzeń losowych oraz osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym. Ośrodek Interwencji Kryzysowej prowadzony jest przez organizację pozarządową- Caritas Diecezji Siedleckiej.

9. Rodzina, dziecko, młodzież

Samorząd lokalny, mając na względzie prawa obywatelskie zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i Karcie Praw Rodziny, dąży do zapewnienia parczewskim rodzinom odpowiednich warunków życia do właściwego ich rozwoju. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Parczewie, mając na celu stworzenie zintegrowanego i skutecznego systemu wsparcia, podejmuje działania zmierzające do sukcesywnego odchodzenia od świadczeń finansowych na rzecz wprowadzenia nowych rozwiązań, dotyczących wzmożonej działalności usługowej, rozwoju na rzecz pracy socjalnej oraz aktywizacji środowiska lokalnego.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych zapewnia się wsparcie prowadzone w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Rodzina może otrzymać wsparcie poprzez działania instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, placówek wsparcia dziennego oraz rodzin wspierających. Dla prawidłowego rozwoju dziecka niezbędnym jest zapewnienie mu właściwej opieki w rodzinie naturalnej lub warunkach maksymalnie zbliżonych do tych, które w niej występują.

Liczbę osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych obrazuje poniższe zestawienie.

Tabela 26. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej na terenie Gminy Parczew

Powód przyznania pomocy	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	113	137	143	426	530	537

Źródło: Dane własne MOPS

Jak pokazują powyższe wskaźniki liczba rodzin oraz osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych na terenie Gminy Parczew powiększa się z roku na rok.

Znaczną część klientów systemu pomocy społecznej stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo - wychowawczymi. Niejednokrotnie niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się m. in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniają się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości. Wyuczona bezradność prowadzi do zjawiska sieroctwa społecznego, które związane jest z pozbawieniem dzieci, trwale lub przejściowo, szans przebywania i wychowywania we własnej rodzinie, ze względu na brak odpowiednich warunków opiekuńczo - wychowawczych. Rodzina dysfunkcyjna nie spełnia podstawowych zadań, nie zapewnia odpowiedniego klimatu emocjonalnego, nie zaspokaja potrzeb materialnych, duchowych, nie daje zaplecza dla zaspokojenia potrzeb psychicznych czy choćby warunków realizacji podstawowego obowiązku szkolnego. Niekorzystnymi skutkami marginalizacji i wykluczenia społecznego rodzin dysfunkcyjnych są m.in. konflikty z prawem, trudności w nauce, nieumiejętne wykorzystanie czasu wolnego, rozluźnienie więzi rodzinnych, brak motywacji do dalszej nauki, samorozwoju, brak samoakceptacji, problemy zdrowotne, izolacja, zanik ambicji, trudności wychowawcze, poczucie niższości, przemoc w rodzinie, osamotnienie, wzrost zachowań patologicznych, negatywne wzorce dla dzieci, konflikty rodzinne. Jeżeli zdarzy się, że mimo wsparcia udzielonego rodzinie, w sytuacji gdy wszelkie sposoby pomocy nie przyniosą wymiernego i oczekiwanego rezultatu, w przypadku gdy nie będzie szans na zmianę funkcjonowania rodziny biologicznej, należy wówczas dążyć do uregulowania sytuacji prawnej dziecka oraz w ostateczności pozbawienia rodziców władzy rodzicielskiej. Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych niejednokrotnie jest podstawą do organizowania opieki nad dzieckiem poza rodziną naturalną.

Kwestia dziecka i rodziny w polityce społecznej traktowana jest w sposób szczególny. Działalność na rzecz dzieci koncentruje się przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych, poprzez ułatwianie dostępu do oświaty i systemu ochrony zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu różnych zagrożeń życiowych, poprzez m.in. zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, organizowanie pieczy zastępczej, prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych, udzielanie pomocy psychologiczno- pedagogicznej.

Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są podmioty

samorządu terytorialnego wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Kolejnym elementem systemu wspierania rodziny zagrożonej wykluczeniem jest system stypendialny dla uczniów oraz system świadczeń rodzinnych. Pomoc materialna jest udzielana uczniom w celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji, umożliwienia pokonywania barier dostępu do edukacji wynikających z trudnej sytuacji materialnej ucznia, a także wspierania edukacji uczniów zdolnych. Świadczeniami pomocy materialnej o charakterze socjalnym są stypendia szkolne i zasiłek szkolny.

Pomoc projektowana dla poszczególnych środowisk powinna być poprzedzona rzetelną diagnozą potrzeb. Umożliwia to dobranie odpowiednich form pomocy dla danej rodziny, a w konsekwencji podniesienie skuteczności świadczonych usług. Wielopłaszczyznowe podejście w określeniu potrzeb powinno w rezultacie zaowocować usamodzielnieniem się środowiska od konieczności pomocy z zewnątrz. Aby to osiągnąć należy szczególny nacisk położyć na wdrożenie działań aktywizująco-wspierających zarówno jednostkę jak i jej środowisko.

10. Starzenie się społeczeństwa

Celem polityki społecznej w odniesieniu do ludzi starych są działania, które planowo i kompleksowo będą wpływały na poprawę życia seniorów, co może być dokonywane poprzez stwarzanie - obecnie i w przyszłości - warunków zaspokajania potrzeb ludzi starych oraz kształtowanie odpowiednich relacji pomiędzy starszym pokoleniem a młodszymi

generacjami, drogą ograniczenia uzależnienia młodszych od starszych, zapobiegania marginalizacji ludzi starych oraz kształtowania międzypokoleniowej solidarności.

Prognoza demograficzna ludności gminy do roku 2030 zakłada wzrost udziału osób w wieku powyżej 55. roku życia. Zgodnie z założeniami najnowszej prognozy GUS współczynnik dzietności w Polsce będzie zwiększał się do poziomu 1,45 w 2020 roku (w 2007 roku wznosił 1,3) a następnie ulegnie stabilizacji. Nadal zatem poziom reprodukcji ludności nie będzie gwarantował prostej zastępowalności pokoleń. Poziom umieralności będzie obniżał się, sprzyjając wydłużaniu przeciętnego trwania życia. Przewiduje się, że w 2035 roku mężczyźni będą żyli o ok. 6 lat dłużej, natomiast kobiety o ok. 3 lata dłużej niż obecnie. Efektem tych zmian oraz migracji ludności będzie stopniowe zmniejszanie się liczby ludności Polski do 36 milionów w 2035 roku. W porównaniu z wyjściowym rokiem prognozy będzie zatem o ponad 2 miliony Polaków mniej. Najlepiej tendencję tą obrazuje poniższa tabela przedstawiająca prognozę demograficzną GUS dla powiatu parczewskiego:

Tabela 27. Prognoza demograficzna dla powiatu parczewskiego

	OGÓŁEM POWIAT			MIASTO PARCZEW			OBSZAR WIEJSKI		
	Ogółem	Mężczyzn	Kobiet	Ogółem	Mężczyzn	Kobiet	Ogółem	Mężczyzn	Kobiet
2020	32845	16195	16650	9169	4421	4748	23676	11774	11902
2025	31358	15448	15910	8722	4217	4505	22636	11231	11405
2030	29604	14576	15028	8156	3951	4205	21448	10625	10823

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Mając na uwadze zmiany w strukturze wiekowej ludności niezbędne jest zapewnienie specyficznych form pomocy osobom starszym, w celu jak najdłuższego utrzymania ich we własnym środowisku oraz niedoprowadzanie do marginalizacji.

Na zjawisko starzenia się ludności wpływa pośrednio szereg czynników, jak np. poziom zamożności społeczeństwa, promowany model rodziny, aktywność zawodowa kobiet, poziom pomocy społecznej i ochrony zdrowia, wykształcenie ludności oraz polityka społeczna państwa. Proces starzenia się ma więc nie tylko wymiar demograficzny, ale także ekonomiczny i społeczny. Wyrazem tego są zmiany struktury konsumpcji, wzrost zapotrzebowania na niektóre usługi (np. w dziedzinie ochrony zdrowia, opieki społecznej), zmniejszenie aktywności zawodowej, zwiększenie wydatków na utrzymanie rosnącej grupy poprodukcyjnej, zmiana struktury siły roboczej, rodziny i gospodarstw domowych. Wymusza to działania ze strony gminy w zakresie dostosowania infrastruktury i nakładów finansowych na różne dziedziny życia społeczno - gospodarczego.

Społeczne skutki procesu starzenia się to nie tylko problem rosnących kosztów zabezpieczenia społecznego, lecz również opieki zdrowotnej oraz tzw. opieki długoterminowej (pielęgnacja). W związku ze starzeniem się społeczeństwa wzrośnie zapotrzebowanie na lekarzy geriatrów. Na poziomie indywidualnym dla seniorów ważne jest zagospodarowanie czasu, wykorzystanie ich doświadczenia zawodowego i życiowego, ich chęci bycia użytecznym, możliwość podniesienia poziomu życia dzięki dodatkowym, nawet niewielkim, dochodom. Funkcjonowanie seniorów w rodzinach podnosi poczucie solidarności międzypokoleniowej. Ich nieodpłatna działalność społecznie użyteczna, zarówno wobec rodziny jak i wobec osób trzecich pozwala im czuć się potrzebnymi rodzinie bądź szerszemu środowisku, co pozytywnie wpływa na ich samoocenę i nastraja pozytywnie wobec wyzwań codzienności. Działania władz wobec najstarszej warstwy społeczeństwa powinny być ukierunkowane na wzmacnianie aktywności tych ludzi, poprzez stwarzanie odpowiednich przesłanek instytucjonalnych i prawnych. Ubóstwo jest w grupie seniorów zdecydowanie rzadsze niż wśród rodzin wychowujących dzieci. Seniorzy stabilizują popyt rynkowy. Cechują się najniższą spośród wszystkich dorosłych skłonnością do popełniania przestępstw, najrzadziej są sprawcami wypadków komunikacyjnych.

Satysfakcjonujące starzenie się wiąże się z trzema czynnikami: niskim poziomem niepełnosprawności, samodzielnym funkcjonowaniem fizycznym i umysłowym oraz aktywnym zaangażowaniem i zainteresowaniem życiem.

Sytuacja ta wymusza konieczność:

- podjęcia działań na rzecz poprawy sytuacji materialnej osób starszych
- przeciwdziałania postępującej niesprawności psychofizycznej
- przeciwdziałania poczuciu osamotnienia osób starszych
- angażowania osób starszych w życie społeczności lokalnych
- dbałość o stan zdrowia osób starszych, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju badań profilaktycznych.

Osoby starsze w znacznej większości są osobami sprawnymi umysłowo i fizycznie, pragnącymi normalnie funkcjonować w społeczeństwie. Borykają się one z różnorodnymi problemami związanymi z aktywnym uczestnictwem w życiu rodzinnym, zawodowym i kulturalnym. Na terenie Gminy Parczew jest niewiele ofert dla seniorów w zakresie możliwości korzystania z usług i szerokiej oferty proponowanej zarówno przez instytucje, jak i organizacje pozarządowe.

Jedną z podstawowych form opieki nad osobami starszymi jest świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. Usługi świadczone w miejscu zamieszkania oprócz czynności pielęgnacyjno- opiekuńczych obejmują również czynności polegające na zaspokojeniu codziennych czynności życiowych (zakupy, przygotowanie posiłków, palenie w piecu, mycie okien, utrzymanie w porządku i czystości pomieszczeń, pranie

w domu lub odnoszenie do pralni itd.). Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Parczewie wystandaryzował realizację tych świadczeń.

Największym problemem Gminy Parczew w obszarze starzenia się społeczeństwa jest brak na jej terenie Domu Opieki Społecznej (dziennej czy całodobowej).

11. Aktywność obywateli w sprawach publicznych

Jednym z przejawów aktywności obywateli w sprawach publicznych jest ich zaangażowanie w działalność społeczną wyrażoną powstawaniem coraz większej liczby organizacji pozarządowych potocznie określanych mianem „trzeciego sektora”.

Celem głównym współpracy samorządu z trzecim sektorem jest wdrażanie zasady partycypacji społecznej i rozwijanie partnerstwa pomiędzy samorządem gminy a organizacjami pozarządowymi, ukierunkowanego na rozpoznawanie i zaspokajanie potrzeb mieszkańców oraz wzmacnianie aktywności społecznej obywateli. Działania Gminy Parczew

oraz działania jakie podejmują organizacje pozarządowe powinny się uzupełniać, przyczyniać się do rozwoju społeczno – ekonomicznego gminy oraz lepszego zaspokajania potrzeb mieszkańców regionu. Realizacja zadań zaplanowanych, przy współpracy i wsparciu finansowym oraz pozafinansowym Gminy Parczew, pozwoli na pełne wykorzystanie potencjału tkwiącego w organizacjach i innych podmiotach pozarządowych działających na terenie gminy.

Zgodnie z zapisami art. 5a ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536, z późn. zm.)- organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego uchwała, po konsultacjach z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy, przeprowadzonych w sposób określony w art. 5 ust. 5 ustawy, roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3. Roczny program współpracy jest uchwalany do dnia 30 listopada roku poprzedzającego okres obowiązywania programu.

Roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 zawiera w szczególności:

- cel główny i cele szczegółowe programu
- zasady współpracy
- zakres przedmiotowy
- formy współpracy, o których mowa w art. 5 ust. 2
- priorytetowe zadania publiczne
- okres realizacji programu
- sposób realizacji programu
- wysokość środków planowanych na realizację programu
- sposób oceny realizacji programu
- informację o sposobie tworzenia programu oraz o przebiegu konsultacji
- tryb powoływania i zasady działania komisji konkursowych do opiniowania ofert w otwartych konkursach ofert.

Współpraca Gminy Parczew z organizacjami pozarządowymi o charakterze finansowym obejmuje zlecenie organizacjom pozarządowym realizację zadań publicznych poprzez wspieranie realizacji tych zadań wraz z udzielaniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji. Na wsparcie zadań publicznych realizowanych przez organizacje pozarządowe oraz podmioty, o których mowa w art. 3 ust 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. w budżecie Gminy Parczew na 2013 r. przeznaczono kwotę w wysokości 80 000,00 zł. Wydatkowano 79.500,00 zł.

Współpraca gminy polega na uczestnictwie organizacji pozarządowych w ogłoszonym przez Burmistrza Parczewa konkursie na realizację zadań publicznych w dziedzinie upowszechniania sportu masowego przez zwiększenie uczestnictwa dzieci i młodzieży

w dyscyplinach sportowych, troski o prawidłowy rozwój fizyczny młodego pokolenia, upowszechnianie czynnego wypoczynku dzieci i młodzieży oraz upowszechniania kultury i tradycji regionalnych, sztuki twórców profesjonalnych i amatorów, imprez sportowo-rekreacyjnych.

W 2013 r. zadania gminy Parczew ujęte w Programie współpracy realizowały następujące organizacje pozarządowe:

Zadanie I – Organizowanie i prowadzenie szkolenia sportowego:

1. Miejski Klub Sportowy „Victoria” w Parczewie – kwota dofinansowania 60.000,00 zł
2. Międzyszkolny Klub Sportowy „OLIMP” – kwota dofinansowania 6.844,00 zł
3. Lubelski Klub Karate Kyokushin – kwota dofinansowania 4.500,00 zł
4. Stowarzyszenie „Razem dla Parczewa” – kwota dofinansowania 2.656,00 zł.

Zadanie II – Organizacja imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych na terenie Gminy Parczew oraz udział drużyn sportowych w tych imprezach:

1. Parczewska Grupa Rowerowa – kwota dofinansowania 4.000,00 zł
2. Powiatowy Szkolny Związek Sportowy – kwota dofinansowania 1.000,00 zł
3. Gminny Ludowy Zespół Sportowy JESION – kwota dofinansowania 500,00 zł
4. Lokalna Grupa Działania Jagiellońska Przystań – kwota dofinansowania 500,00 zł.

Samorząd gminy wspiera sektor pozarządowy także w formach pozafinansowych. Udostępnia materiały związane z konkursem ofert na realizację zadań publicznych i inne dokumenty służące realizacji współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi.

Istotną częścią współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi było wsparcie organizacyjne przy prowadzonych przedsięwzięciach, np. poprzez udostępnianie gminnych obiektów czy też sprzętu.

Gmina Parczew realizując cele Programu współpracy udziela organizacjom pozarządowym zarówno wsparcia finansowego oraz pomocy pozafinansowej. Gmina zgodnie z Programem współpracy wspiera wykonywanie zadań publicznych. Organizacje pozarządowe wnoszą niemały wkład w realizację poszczególnych projektów. Z jednej strony jest to zaangażowanie i kreatywność, z drugiej zaś wymierne środki finansowe, a także wkład pozafinansowy, czyli głównie aktywność wolontariuszy i członków organizacji. Działania Gminy nakierowane są w szczególności na tworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznej wśród mieszkańców Gminy, prowadzenie ciekawych i efektywnych inicjatyw na rzecz mieszkańców, uzupełnienie działań Gminy w zakresie nie obejmowanym przez samorządowe struktury, a także zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów.

W Sprawozdaniu z realizacji Programu Współpracy Gminy Parczew z Organizacjami Pozarządowymi za 2013 rok sformułowano następujące wnioski odnośnie ww. współpracy:

- Współpraca z organizacjami pozarządowymi odbywała się na zasadach pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności. Organizacjom udzielano informacji o potencjalnych źródłach finansowania i zasadach udzielania dotacji.
- Większe znaczenie nadano inicjatywom obywatelskim z udziałem sektora organizacji pozarządowych, tworząc warunki dla rozwoju instytucji społeczeństwa i dialogu obywatelskiego. Działania te pozwoliły na dalszą kontynuację współpracy z kompetentnymi i sprawnymi organizacjami, z którymi samorząd od wielu lat realizuje wspólne zadania w dziedzinie kultury, kultury fizycznej i sportu.
- Działalność organizacji pozarządowych pozwala zaś na efektywniejsze zaspokajanie potrzeb konkretnych grup mieszkańców dzięki dobremu rozpoznaniu potrzeb i podejmowaniu przedsięwzięć nie obejmowanych przez struktury Gminy. Sprawne funkcjonowanie organizacji pozarządowych umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań publicznych.

12. Budownictwo mieszkaniowe

Wskaźnik budynków i mieszkań na terenie miasta Parczew, wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne jest niższy niż dla miast województwa lubelskiego, np. budynki w Parczewie wyposażone w wodociąg stanowią 89% ogółem wszystkich budynków, a w miastach województwa lubelskiego 94%, widoczna różnica dotyczy także mieszkań, i tak

w Parczewie mieszkania z wodociągiem stanowią 92%, a średnia dla miast województwa lubelskiego wynosi 98%.

Obecnie zasób mieszkaniowy, który stanowi mienie Gminy Parczew obejmuje:

- 17 budynków o łącznej powierzchni użytkowej 3.342,97 m² co stanowi 89 lokali mieszkalnych
- 9 budynków w których gmina posiada udział w nieruchomości o powierzchni użytkowej 755,83 m² co stanowi 18 lokali mieszkalnych.

Zabudowa jednorodzinna w mieście Parczew jest zlokalizowana głównie na terenach położonych przy głównych drogach publicznych leżących wokół centrum oraz na obrzeżach miasta i tworzących odrębne osiedla. Są to budynki o wysokości od 1 do 3 kondygnacji. Zabudowę wielorodzinną tworzą osiedla z zabudową wielorodzinną zlokalizowane w centralnej oraz zachodniej części miasta o powierzchni odpowiednio 12 i 10 ha. Budynki od 3 do 5 kondygnacji. W zachodniej części miasta zaplanowana jest zabudowa osiedla o kolejne budynki.

Szacuje się, że na obszarze miasta Parczew około 10% powierzchni terenów pod zabudowę mieszkaniową jest niezagospodarowane.

W poniższej tabeli wskazano dane dotyczące zabudowy mieszkaniowej na terenie Gminy Parczew:

Tabela 28. Dane dotyczące liczby i powierzchni budynków mieszkalnych

Jednostka terytorialna	2008	2009	2010
	budynki mieszkalne (szt)		
Gmina Parczew	2 984	3 002	3 024
Parczew - miasto	1 468	1 472	1 680
Parczew - obszar wiejski	1 516	1 530	1 344
mieszkania (szt)			
Gmina Parczew	5 078	5 119	5 159
Parczew - miasto	3 547	3 574	3 607
Parczew - obszar wiejski	1 531	1 545	1 552
izby (szt.)			
Gmina Parczew	19 835	20 010	20 212
Parczew - miasto	13 944	14 036	14 197
Parczew - obszar wiejski	5 891	5 974	6 015
powierzchnia użytkowa mieszkań (m2)			
Gmina Parczew	370 489	374 314	378 236
Parczew - miasto	245 610	247 476	250 514
Parczew - obszar wiejski	124 879	126 838	127 722
średnia liczba mieszkań w budynku (szt)			
Gmina Parczew	1,702	1,705	1,706
Parczew - miasto	2,416	2,428	2,147
Parczew - obszar wiejski	1,010	1,010	1,155
średnia liczba izb w budynku (szt)			
Gmina Parczew	6,647	6,666	6,684
Parczew - miasto	9,499	9,535	8,451
Parczew - obszar wiejski	3,886	3,905	4,475
średnia powierzchnia użytkowa w budynku (m2)			
Gmina Parczew	124	125	125
Parczew - miasto	167	168	149
Parczew - obszar wiejski	82	83	95
średnia powierzchnia użytkowa 1 mieszkania			
Gmina Parczew	73,0	73,1	73,3
Parczew - miasto	69,2	69,2	69,5
Parczew - obszar wiejski	81,6	82,1	82,3
średnia powierzchnia użytkowa na 1 osobę			
Gmina Parczew	25,2	25,6	25,9
Parczew - miasto	24,2	24,5	24,9
Parczew - obszar wiejski	27,3	27,9	28,2

Źródło: GUS- bank Danych Lokalnych

13. Analiza SWOT

Analiza SWOT (jej nazwa to akronim angielskich słów: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse i Threats – zagrożenia) jest jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych służących porządkowaniu informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu powiatu, gmin, organizacji pozarządowych i obejmuje następujące obszary, które w procesie diagnostyczno- analitycznym zostały wyróżnione jako kluczowe dla rozwiązywania problemów społecznych w perspektywie czasowej 2016- 2023:

- **bezrobocie i ubóstwo**
- **rodzina, dziecko i młodzież**
- **uzależnienia i przemoc w rodzinie**
- **starzenie się społeczeństwa i niepełnosprawność**
- **kapitał społeczny i ludzki.**

BEZROBOCIE I UBÓSTWO	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie działań mających na celu ograniczenie zjawiska bezrobocia • przeciwdziałanie zjawisku dziedziczenia bezrobocia • upowszechnianie informacji o usługach pośrednictwa zawodowego oraz szkoleniach • pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych • przeciwdziałanie służb społecznych ubóstwu w gminie 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia • zwiększająca się liczba osób długotrwale bezrobotnych • mała liczba dużych i średnich zakładów pracy • małe środki na aktywizację osób bezrobotnych • mała liczba ofert pracy • brak doświadczenia zawodowego osób bezrobotnych • duża liczba osób bez kwalifikacji zawodowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • posiadanie przez bezrobotnych wystarczającej wiedzy o dostępnych ofertach pracy, usługach poradnictwa zawodowego oraz szkoleniach • korzystanie z dostępu do europejskich rynków pracy • możliwość ograniczania bezrobocia dzięki środkom z funduszy zewnętrznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost poziomu bezrobocia • występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia • rosnąca liczba osób bezrobotnych wymagająca aktywizacji • zbyt mała liczba inwestorów • trudności w znalezieniu zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież • zwiększające się koszty pracy

RODZINA, DZIECKO, MŁODZIEŻ

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • zapobieganie dysfunkcjom rodzin • prowadzenie efektywnej pracy socjalnej • analizowanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży w gminie • wykształcona kadra pedagogiczna • dobra współpraca pomiędzy instytucjami (szkoły, poradnie, świetlica) • dobra oferta zajęć pozalekcyjnych • specjaliści w placówkach (pedagog, psycholog, logopeda) • dobre warunki lokalowe i zaplecze sportowo- rekreacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom koordynacji działań instytucji wspierających rodziny, dzieci i młodzież • ograniczona oferta możliwości spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży • ograniczone środki na edukację • niewydolni i bierni rodzice • niewystarczająca oferta edukacyjna dla uczniów niepełnosprawnych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość kontynuowania przez młodzież nauki • zadowalający poziom nauczania w placówkach oświatowych • rosnąca świadomość zdrowotna mieszkańców • możliwość poprawy skuteczności pomocy udzielanej rodzinom, dzieciom i młodzieży dzięki koordynacji działań instytucji wspierających te grupy • istnienie w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymująca się liczba rodzin dysfunkcyjnych w gminie • utrudnione warunki do prowadzenia pracy socjalnej • niewystarczający dostęp do placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży • ograniczona liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferty spędzania wolnego czasu • wzrost przestępczości wśród osób nieletnich • niski poziom poczucia bezpieczeństwa wśród rodzin z dziećmi

UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej • prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży • funkcjonowanie zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczona działalność terapeutyczna i rehabilitacyjna w obszarze uzależnień • brak diagnozy kwestii inicjacji alkoholowej i narkotykowej wśród dzieci i młodzieży
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się świadomość rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych, co do zagrożenia uzależnieniami • rosnąca świadomość dzieci i młodzieży, co do zagrożeń uzależnieniami 	<ul style="list-style-type: none"> • obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej w gminie • zwiększająca się liczba rodzin potrzebujących wsparcia psychospołecznego i prawnego • rosnąca liczba osób, w stosunku, do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych • zwiększająca się liczba rodzin objętych poradnictwem i interwencją z powodu przemocy w rodzinie

STARZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTWA I NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o dostępnych formach pomocy podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania członków rodzin w sprawowaniu opieki nad pochodzącymi z nich osobami starszymi i niepełnosprawnymi podnoszenie poziomu życia osób starszych i niepełnosprawnych w powiecie uwrażliwianie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> brak Domu Pomocy Społecznej (dziennego czy całodobowego) brak działań inicjujących powstawanie w powiecie grup wsparcia i instytucji działających na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych ograniczona działalność prozdrowotna wśród osób starszych niewystarczające działania w celu poprawy sfery technicznej ułatwiającej osobom starszym i niepełnosprawnym codzienne życie brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych brak działań inicjujących wolontariat na rzecz osób starszych oraz niepełnosprawnych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> posiadanie przez osoby starsze i niepełnosprawne wiedzy o dostępnych formach pomocy możliwość skorzystania przez osoby starsze i niepełnosprawne z pomocy ze strony rodziny wzrost ilości programów wspierających działania na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> rosnąca liczba osób starszych i niepełnosprawnych potrzebujących usług opiekuńczych niewystarczająca ilość grup i instytucji wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych marginalizowanie problemów i potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych nieodpowiadająca potrzebom osób starszych i niepełnosprawnych infrastruktura techniczna

KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie przez pracowników pomocy społecznej kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach i różnych formach doskonalenia zawodowego • informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia • poprawianie jakości obsługi klientów instytucji pomocy i integracji społecznej • pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej • przeciwdziałanie negatywnym stereotypom postrzegania sektora pomocy społecznej • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz przedstawicielami kościołów 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczone działania inicjujące wolontariat w gminie • niewystarczająca ilość projektów społecznych realizowanych na terenie gminy w stosunku do kwestii społecznych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • dobrze wykwalifikowana kadra pomocy społecznej • odpowiednia wiedza na temat problemów społecznych w gminie • posiadanie przez beneficjentów systemu pomocy społecznej wiedzy o dostępnych formach wsparcia • odpowiednia jakość obsługi klienta systemu pomocy społecznej • zmieniający się na korzyść wizerunek sektora pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • popadanie przez pracowników pomocy społecznej w rutynę i doznawanie syndromu wypalenia zawodowego • nieodpowiednio finansowany system pomocy społecznej • niska liczba wolontariuszy świadczących pomoc

14. Podsumowanie diagnozy

Diagnoza przeprowadzona w ramach Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych obejmowała kilkanaście zagadnień. Jej wyniki posłużyły, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, do opracowania założeń polityki społecznej gminy na lata 2016-2023. Zostały one przedstawione w części programowej Strategii i zawierają działania, które powinny przyczynić się do zminimalizowania problemów społecznych występujących w gminie. Działania te są wyznaczone w następujących obszarach:

1. Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu oraz zapobieganie ich skutkom poprzez:

- wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy
- zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego
- wielowymiarowa pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym
- promowanie innowacji i przedsiębiorczości.

2. Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży poprzez:

- wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania
- pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju
- przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich
- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy a w szczególności rodzin z dziećmi.

3. Utrzymanie rodzin, osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym poprzez:

- usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki
- ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych.
- wykorzystanie potencjału wiedzy osób starszych
- zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.

4. Przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniom i przemocy w rodzinie:

- wsparcie rodzin i osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie
- stworzenie systemu pomocy interdyscyplinarnej dla osób dotkniętych uzależnieniami i przemocą w rodzinie.

5. Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego poprzez:

- doskonalenie kadr i służb pomocowych oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej
- wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego
- współpracę z lokalnymi organizacjami pozarządowymi.

IV. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W części programowej Strategii zawierają się odpowiednio: misja i wizja gminy w kontekście rozwiązywania problemów społecznych oraz wyznaczone do realizacji na lata 2016 - 2023 cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań.

Dodatkowo w niniejszej części przedstawiono harmonogram wdrażania Strategii oraz działania na rzecz monitoringu i ewaluacji wdrażania Strategii.

1. Misja i wizja, cele oraz kierunki działań i harmonogram

Kluczowym elementem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest misja, będąca naczelnym celem polityki społecznej gminy Parczew, wokół której powinny koncentrować się działania różnych lokalnych instytucji publicznych, środowisk i organizacji społecznych na rzecz rozwiązywania problemów społecznych gminy i jej mieszkańców.

Misja wyraża wartości, jakie należałoby w wyniku wdrażania Strategii osiągnąć. Natomiast wieloszczeblowy układ celów strategicznych określa ogólną orientację działań wspomagających rozwój (wybór drogi), kierunki rozwoju, dziedziny działań i zbiorcze zadania strategiczne określone mianem celów operacyjnych oraz szczegółowe zasady wspierania rozwoju. Misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z wartości preferowanych przez tę dziedzinę: postępu społecznego, wzrostu warunków życia i wyrównywania szans.

Biorąc pod uwagę uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne Gminy Parczew oraz rolę i znaczenie gminy w regionie misję gminy w kontekście problematyki rozwiązywania problemów społecznych sformułowano następująco:

GMINA PARCZEW PRZYJAZNYM MIEJSCEM DO ŻYCIA I ROZWOJU

Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Realizacja misji i związanych z nią celów strategicznych nie jest aktem jednorazowym, ale długotrwałym

procesem strategicznym. Mieszkańcy gminy wraz z terytorium, które zamieszkują, tworzą wspólnotę zwaną samorządem terytorialnym.

Wizja organizacji stanowi pewne wyobrażenie tego, jak będzie ona wyglądała w przyszłości, jaką odegra rolę, jaką pozycję zajmie. Wytycza ogólny kierunek dla organizacji ale jest czymś dynamicznym, co może zmieniać się w czasie. Zawiera w sobie element marzycielski, jest wyzwaniem. Wizję Gminy Parczew w perspektywie czasowej do 2023 roku sformułowano w sposób następujący:

**PARCZEW - GMINĄ SPÓJNĄ SPOŁECZNIE, PODNOSZĄCĄ
JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW I STWARZAJĄCĄ IM
MOŻLIWOŚCI ROZWOJU**

Rolą władz gminy jest działanie na rzecz swojej wspólnoty samorządowej, tj. na rzecz jej mieszkańców. Dobro mieszkańców i służba im winna być głównym zamierzeniem każdego organu władzy samorządowej. Trudną rolą zarządzającego jest pogodzenie częstokroć rozbieżnych interesów mieszkańców gminy.

Na podstawie dokonanej analizy SWOT i diagnozy obszarów problemowych wyróżniono następujące cele strategiczne, których osiągnięcie zaplanowano w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Parczew na lata 2016- 2023:

- 1. Przeciwdziałanie bezrobociu i ubóstwu na terenie Gminy Parczew oraz zapobieganie ich skutkom w horyzoncie czasowym 2016- 2023.**
- 2. Efektywne wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży w horyzoncie czasowym 2016- 2023.**
- 3. Utrzymanie rodzin, osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym w horyzoncie czasowym 2016- 2023.**
- 4. Przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniom i przemocy w rodzinie na terenie Gminy Parczew w horyzoncie czasowym 2016- 2023.**
- 5. Rozwój i promocja kapitału społecznego i ludzkiego w horyzoncie czasowym 2016- 2023.**

Określone w Strategii cele strategiczne i operacyjne wynikają z diagnozy potrzeb w zakresie polityki społecznej dokonanej na podstawie badania ankietowego mieszkańców gminy oraz wskaźników i statystyk dotyczących istotnych obszarów występowania problemów społecznych.

CEL STRATEGICZNY NR 1

Przeciwdziałanie bezrobociu i ubóstwu na terenie Gminy Parczew oraz zapobieganie ich skutkom w horyzoncie czasowym 2016- 2023.

CELE OPERACYJNE

1. Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy.
2. Zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego.
3. Wielowymiarowa pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym.
4. Promowanie innowacji i przedsiębiorczości

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 1

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi w tym w oparciu o kontrakt socjalny i programy aktywności lokalnej.
2. Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową i rzeczową udzielaną przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.
3. Wpływanie na dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy.
4. Opracowanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej (min. PO WER, RPO WL, PAI).
5. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo.
6. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy.

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 2

1. Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy.
2. Wsparcie osób ubogich pracą socjalną, w tym poprzez zawieranie kontraktów socjalnych

i realizację programów aktywności lokalnej.

3. Promowanie wśród zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego aktywnych postaw oraz samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej.

4. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.

5. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie dla nich dożywiania w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.

6. Opracowanie, realizacja lub współdziałanie w realizacji programów na rzecz zagrożonych i dotkniętych ubóstwem.

7. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz ubogich oraz z kościołem i związkami wyznaniowymi.

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 3

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami zagrożonymi i dotkniętymi wykluczeniem społecznym, w tym w oparciu o kontrakt socjalny i programy aktywności lokalnej.

2. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym i zapewnienie im dostępu do poradnictwa specjalistycznego i wsparcia medycznego.

3. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych społecznie.

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 4

1. Promocja i informowanie o możliwości pozyskania środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej i tworzenie miejsc pracy dla pracodawców.

2. Realizacja projektów o potencjale innowacyjnym w obszarze problematyce społecznej

HARMONOGRAM REALIZACJI DZIAŁAŃ

Działania ciągle w okresie 2016- 2023

PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE

Burmistrz Gminy Parczew, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

PARTNERZY

Powiatowy Urząd Pracy w Parczewie, Organizacje pozarządowe działające w obszarze pomocy i integracji społecznej, inne ośrodki pomocy społecznej z terenu Powiatu Parczewskiego, PCPR Parczew.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, Fundusz Pracy, inne programy, środki prywatne.

WSKAŹNIKI MONITOROWANE

- liczba osób bezrobotnych w gminie
- liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia
- liczba opracowanych i realizowanych projektów w zakresie aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz liczba osób nimi objętych
- liczba dzieci z rodzin objętych pomocą społeczną objętych wsparciem
- liczba rodzin opuszczających system pomocy społecznej
- liczba projektów o potencjale innowacyjnym wdrożonych na terenie gminy
- liczba akcji informacyjno- promocyjnych dotyczących możliwości pozyskania środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej i tworzenie miejsc pracy dla pracodawców

CZĘSTOTLIWOŚĆ POMIARU WSKAŹNIKÓW

Wskaźniki będą monitorowane i mierzone na koniec pierwszego kwartału roku następnego. Raport z pomiaru i wielkości osiągniętych wskaźników będzie sporządzony w formie sprawozdania rocznego.

CEL STRATEGICZNY NR 2

Efektywne wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży w horyzoncie czasowym 2016- 2023.

Szczegółowe działania w zakresie wspierania rodziny oraz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie zawierają gminne programy wspierania rodziny, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

CELE OPERACYJNE

1. Wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania.
2. Pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.
3. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich oraz zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy a w szczególności rodzin z dziećmi

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 1

1. Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
2. Promowanie prawidłowego modelu rodziny oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. przez pracowników socjalnych i pracowników placówek oświatowych i asystentów rodziny
3. Zatrudnianie asystentów rodziny oraz ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń.
4. Udzielanie pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej przez powołane do tego instytucje
5. Zapewnienie rodzinom (w tym rodzinom z dziećmi niepełnosprawnymi) oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologiczno-pedagogicznego, prawnego) i terapii rodzinnej.
6. Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w powiecie poprzez stałą współpracę

placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i służby zdrowia, kuratorów sądowych, policji, organizacji pozarządowych i kościoła oraz związków wyznaniowych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 2

1. Podnoszenie, jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadr nauczycielskich i zatrudnienie specjalistów oraz doposażenie szkół w niezbędny sprzęt i programy nauczania.
2. Rozwijanie oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (świetlice).
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, kół zainteresowań i udzielanie pomocy w nauce.
4. Organizowanie oferty edukacyjnej dla uczniów uzdolnionych (np. w formie bezpłatnych zajęć), przyznawanie im stypendiów za wyniki w nauce i osiągnięcia sportowe.
5. Dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb uczniów niepełnosprawnych.
6. Wzbogacenie oferty dla dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy;
7. Rozwijanie infrastruktury umożliwiającej dzieciom i młodzieży spędzanie czasu wolnego i zwiększenie jej bezpłatnej dostępności, organizowanie wypoczynku.
8. Rozszerzenie oferty pomocy specjalistycznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w zakresie rehabilitacji zdrowia.

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 3

1. Realizacja programów z zakresu profilaktyki przeciwdziałania przestępczości w tym wśród nieletnich.
2. Działania profilaktyczne i prewencyjne.
3. Realizacja akcji i kampanii promujących postawy i zachowania przyczyniające się do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców gminy.

HARMONOGRAM REALIZACJI DZIAŁAŃ

Działania ciągłe w okresie 2016- 2023

PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE

Burmistrz Gminy Parczew, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Edukacyjne, Policja

PARTNERZY

PFRON, NFZ, organizacje pozarządowe działające na rzecz wspierania rodzin, dzieci i młodzieży oraz w obszarze edukacji

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe.

WSKAŹNIKI MONITOROWANE

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny,
- liczba rodzin wspierających,
- liczba rodzin objętych wsparciem systemu pomocy społecznej,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym,
- liczba placówek oświatowych, świetlic socjoterapeutycznych oraz liczba dzieci i młodzieży objętych w ich ramach opieką,
- liczba uczniów szczególnie uzdolnionych objętych stypendium naukowym
- liczba projektów skierowanych do dzieci i młodzieży w zakresie alternatywnych form spędzania czasu wolnego
- ilość uczniów biorących udział w olimpiadach na szczeblu powiatowym i wojewódzkim
- liczba programów z zakresu profilaktyki przeciwdziałania przestępczości
- liczba akcji i kampanii promujących postawy i zachowania przyczyniające się do poprawy bezpieczeństwa

CZĘSTOTLIWOŚĆ POMIARU WSKAŹNIKÓW

Wskaźniki będą monitorowane i mierzone na koniec pierwszego kwartału roku następnego. Raport z pomiaru i wielkości osiągniętych wskaźników będzie sporządzony w formie sprawozdania rocznego.

CEL STRATEGICZNY NR 3

Utrzymanie rodzin, osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym w horyzoncie czasowym 2016- 2023.

CELE OPERACYJNE

1. Aktywizowanie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki oraz wykorzystanie potencjału wiedzy osób starszych.
2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych w Gminie Parczew.
3. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 1

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi.
2. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym zgodnie z przepisami obowiązującego prawa.
3. Poprawa dostępności i jakości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, opiekę zdrowotną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem
4. Tworzenie dziennych domów pomocy społecznej
5. Rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych poprzez

organizowanie cyklicznych imprez, spotkań integracyjnych, zajęć, wycieczek, podjęcie działań w kierunku zwiększania ilości i wspierania klubów seniora.

6. Zwiększenie dostępu osób starszych do informacji o możliwych formach wsparcia.
7. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych oraz z kościołem w opracowaniu wspólnych obszarów działania.
8. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze.

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 2

1. Podnoszenie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych.
2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami niepełnosprawnymi.
3. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych będących w wieku aktywności zawodowej.
4. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.
4. Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do informacji o prawach i uprawnieniach, m.in. poprzez wykorzystanie sieci Internet.
6. Przeciwdziałanie izolacji osób niepełnosprawnych, m.in. poprzez podejmowanie inicjatyw umożliwiających ich integrację
7. Zwiększanie dostępności wsparcia w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
8. Inicjowanie współpracy w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
9. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.
10. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby niepełnosprawne w codziennym życiu.
11. Stwarzanie możliwości udziału w działaniach kulturalnych i rozwijania swoich pasji przez osoby niepełnosprawne.

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 3

1. Realizacja programów z zakresu profilaktyki i ochrony zdrowia.
2. Promocja zdrowego i aktywnego trybu życia poprzez akcje i kampanie informacyjne.
3. Czynne uczestnictwo w ogólnopolskich kampaniach dotyczących profilaktyki i ochrony zdrowia.

HARMONOGRAM REALIZACJI DZIAŁAŃ

Działania ciągłe w okresie 2016- 2023

PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE

Burmistrz Gminy Parczew, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, szpital i placówki ochrony zdrowia.

PARTNERZY

Organizacje pozarządowe działające w obszarze pomocy i integracji społecznej i zdrowia, PFRON, Powiatowy Urząd Pracy w Parczewie.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, Fundusz Pracy, inne programy, organizacje pozarządowe, fundusze PFRON.

WSKAŹNIKI MONITOROWANE

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,
- liczba osób korzystających z klubu seniora,
- liczba nowopowstałych i istniejących objętych wsparciem klubów seniora
- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych,
- liczba projektów skierowanych do osób starszych i niepełnosprawnych
- liczba programów profilaktycznych z zakresu ochrony zdrowia
- liczba kampanii prozdrowotnych
- liczba utworzonych domów pomocy społecznej (dziennych/ całodobowych)

CZĘSTOTLIWOŚĆ POMIARU WSKAŹNIKÓW

Wskaźniki będą monitorowane i mierzone na koniec pierwszego kwartału roku następnego. Raport z pomiaru i wielkości osiągniętych wskaźników będzie sporządzony w formie sprawozdania rocznego.

CEL STRATEGICZNY NR 4

Przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniom i przemocy w rodzinie na terenie Gminy Parczew w horyzoncie czasowym 2016- 2023.

CELE OPERACYJNE

1. Wsparcie rodzin i osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.
2. Stworzenie systemu pomocy interdyscyplinarnej dla osób dotkniętych uzależnieniami i przemocą w rodzinie.

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 1- 2

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych
2. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemem uzależnień i przemocy w rodzinie szerszego dostępu do wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego.
3. Zintensyfikowanie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie.
4. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
5. Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przemocy w rodzinie
6. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemem uzależnień i przemocy w rodzinie.

HARMONOGRAM REALIZACJI DZIAŁAŃ

Działania ciągłe w okresie 2016- 2023

PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE

Burmistrz Gminy Parczew, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Policja.

PARTNERZY

SP ZOZ, organizacje pozarządowe, PARPA, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, szkoły, GKRPA

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe.

WSKAŹNIKI MONITOROWANE

- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu uzależnień i przemocy w rodzinie
- liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej
- liczba osób objętych oddziaływaniem ZI
- liczba założonych i prowadzonych Niebieskich Kart
- liczba osób objętych pomocą społeczną ze względu na przemoc
- liczba osób uzależnionych od alkoholu stosujących przemoc które skorzystały z pomocy terapeutycznej i rehabilitacji dla osób uzależnionych od alkoholu
- liczba osób stosujących przemoc w rodzinie skierowanych na badania biegłych sądowych w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu

CZĘSTOTLIWOŚĆ POMIARU WSKAŹNIKÓW

Wskaźniki będą monitorowane i mierzone na koniec pierwszego kwartału roku następnego. Raport z pomiaru i wielkości osiągniętych wskaźników będzie sporządzony w formie sprawozdania rocznego.

CEL STRATEGICZNY NR 5

**Rozwój i promocja kapitału społecznego i ludzkiego w horyzoncie czasowym
2016- 2023.**

CELE OPERACYJNE

1. Doskonalenie kadr instytucji i służb pomocowych oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej.
2. Aktywizacja społeczności lokalnej.
3. Promocja i rozwój przedsiębiorczości społecznej (ekonomii społecznej).

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 1

1. Kontynuowanie działania w zakresie ustawicznego kształcenia kadr.
2. Zatrudnianie asystentów rodziny.
3. Rozwijanie infrastruktury socjalnej w powiecie poprzez poszerzenie oferty już działających jednostek oraz utworzenie, w razie potrzeby, nowych.
4. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu, jakości świadczonej pomocy.

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 2

1. Kontynuowanie realizacji zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.
2. Inicjowanie działalności nowych organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej.
3. Realizacja działań i projektów na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej.
4. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych oraz wspieranie inicjatyw społecznych.
5. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji

zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ DO CELU OPERACYJNEGO NR 3

1. Organizacja kampanii promocyjno- informacyjnych dotyczących ekonomii społecznej.
2. Propagowanie idei przedsiębiorczości społecznej wśród mieszkańców gminy.
3. Realizacji projektów z zakresu ekonomii społecznej na terenie gminy.

HARMONOGRAM REALIZACJI DZIAŁAŃ

Działania ciągle w okresie 2016- 2023

PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE

Burmistrz Gminy Parczew, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

PARTNERZY

ROPS w Lublinie, organizacje pozarządowe, instytucje kultury, instytucje wspierania otoczenia sektora ekonomii społecznej,

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe.

WSKAŹNIKI MONITOROWANE

- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba asystentów rodziny,
- liczba organizacji pozarządowych nowopowstałych na terenie gminy
- liczba kampanii promocyjno- informacyjnych dotyczących ekonomii społecznej

CZĘSTOTLIWOŚĆ POMIARU WSKAŹNIKÓW

Wskaźniki będą monitorowane i mierzone na koniec pierwszego kwartału roku następnego. Raport z pomiaru i wielkości osiągniętych wskaźników będzie sporządzony w formie sprawozdania rocznego.

2. Monitoring i ewaluacja wdrażania strategii

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Parczew na lata 2016 - 2023 będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Parczewie.

Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, czy wyznaczone działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą zakładane zmiany.

Zespół będzie oceniał poziom wdrożenia zapisów strategicznych raz na rok. Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane m.in. sformułowane pod każdym celem strategicznym wskaźniki monitoringowe. W przypadku części danych może zaistnieć potrzeba przeprowadzenia badań ankietowych wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania lokalnych problemów społecznych podmiotach.

Metody jakie zostaną wykorzystane do monitoringu i ewaluacji Strategii to:

Metoda	
gromadzenie danych	✓
badania ankietowe	✓
analiza danych statystycznych	✓
analiza porównawcza	✓
obserwacje i wywiady	✓

3. Konsultacje społeczne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Parczew na lata 2016 – 2023 poddana została konsultacjom społecznym, które pozwoliły na zbudowanie wzajemnego zaufania i zrozumienia przy realizacji działań wynikających ze Strategii. Zachowana została zasada partnerstwa, która wyraża się w przyznaniu równego prawa do wyrażenia głosu i zaprezentowania opinii dotyczących celów i działań określonych w projekcie Strategii. Naszym celem było zebranie możliwie szerokiego i reprezentatywnego spektrum opinii na temat projektu.

Autorzy Strategii przy jej konsultacji przyjęli klasyczny model drabiny partycypacji zgodnie z którym odbywała się ona na trzech poziomach tj.:

- informowanie – poinformowanie społeczności lokalnej o działaniach i zamierzeniach w związku z tworzeniem nowego dokumentu strategicznego
- konsultowanie – na tym poziomie władze publiczne przed podjęciem decyzji zasięgają opinii społeczeństwa. Ich stanowisko konfrontowane jest z opinią publiczną i może pod jej wpływem ulec modyfikacji
- współdecydowanie – zaproszenie przedstawicieli różnych grup społecznych do wspólnego podejmowania decyzji. Założeniem tego modelu jest partnerskie wypracowanie wspólnego stanowiska.

W ramach procesu uspołecznienia Strategii odbyły się dwa warsztaty robocze z udziałem społeczności lokalnej i przedstawicieli różnych grup społecznych z terenu gminy przy których udziale dokonano diagnozy problemów społecznych, zrobiono analizę SWOT, określono misję i wizję dla gminy oraz wyznaczono cele, działania i harmonogram a także wskaźniki podlegające monitorowaniu i ewaluacji. Ponadto po opracowaniu projektu Strategii została ona zamieszczona na stronie internetowej MOPS w Parczewie celem dalszych konsultacji dokumentu przez zainteresowane osoby i instytucje.

V. UWAGI KOŃCOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Parczew na lata 2016 – 2023 jest kontynuacją realizacji Strategii na lata 2005- 2015. Stanowi jednak bardziej kompleksową analizę sytuacji Gminy Parczew w aspekcie polityki społecznej.

Organizacja systemu pomocy społecznej w Gminie Parczew jest dostosowana do potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. Cele szczegółowe i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia rozwiązywania problemów społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

Zapisy zawarte w strategii realizowane będą zgodnie z wymienionymi działaniami i w zależności od pozyskanych środków finansowych. Strategia jest dokumentem otwartym. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno- ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy i wymogami prawa. Zgodnie z celem głównym niniejszej strategii, jej realizacja powinna przyczynić się do poprawy jakości życia wszystkich mieszkańców Gminy Parczew, ze szczególnym uwzględnieniem grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Koordynatorem Strategii jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Parczewie.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim tym, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w gminie. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów Strategii.

VI. SPIS RYCIN I TABEL

Spis Rycin

Ryc. 1 Gmina Parczew na tle powiatu Parczewskiego

Ryc. 2 Położenie Miasta Parczew

Spis Tabel

Tabela 1. Liczba ludności w Gminie Parczew w latach 2012- 2014

Tabela 2. Struktura ludności w Gminie Parczew na koniec 2014 roku

Tabela 3. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2012 – 2014

Tabela 4. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2012 – 2014

Tabela 5. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2012 – 2014

Tabela 6. Bezrobotni w Gminie Parczew według płci w latach 2012 – 2014

Tabela 7. Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju w latach 2012-2014

Tabela 8. Udział osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym w gminie w latach 2012- 2014

Tabela 9. Struktura bezrobocia w gminie na koniec 2014 roku

Tabela 10. Podmioty gospodarki narodowej ogółem w 2009 i 2012 roku

Tabela 11. Podmioty gospodarcze wg sekcji PKD, ogółem w 2009 i 2012 roku

Tabela 12. Edukacja w Gminie Parczew

Tabela 13. Ludność gminy według edukacyjnych grup wieku w 2014 r.

Tabela 14. Wykaz placówek służby zdrowia zapewniających podstawową opiekę zdrowotną

Tabela 15. Ocena usług medycznych w Gminie Parczew

Tabela 16. Dane dotyczące przestępczości na terenie Gminy Parczew

Tabela 17. Szczegółowe zestawienie wydatków MOPS w Parczewie w latach 2012-2014

Tabela 18. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2012-2014

Tabela 19. Powody przyznawania pomocy społecznej w Gminie Parczew w latach 2012-2014

Tabela 20. Ilość osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność w Gminie Parczew

Tabela 21. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

Tabela 22. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w Gminie Parczew

Tabela 23. Wykaz działalności zespołu interdyscyplinarnego w Gminie Parczew

Tabela 24. Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Tabela 25. Interwencje domowe i ujawniona przemoc domowa w poszczególnych gminach

Tabela 26. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej na terenie Gminy Parczew

Tabela 27. Prognoza demograficzna dla powiatu parczewskiego

Tabela 28. Dane dotyczące liczby i powierzchni budynków mieszkalnych

Spis wykresów

Wykres 1. Migracje ludności na pobyt stały w Gminie Parczew

Wykres 2. Ludność według ekonomicznych grup wieku w wybranych latach

Wykres 3. Wykształcenie ludności powiatu parczewskiego

VII. ZAŁĄCZNIKI

1. Załącznik nr 1